

శ్రీః.

జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదునైదవ సంచిక PART II)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యన్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

30-10-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY:
NO. 19, STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET: MADRAS.

ఓం.

(పదునైదవ సంచికానుబంధము.)

శ్రీయుత, సి. యన్. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి:—

శ్లో॥ మానుష్యం వరవంశజన్మ విభవో దీర్ఘాయురారోగ్యత, సన్మిత్రం సుసుతః సతీప్రియతమభక్తాశ్చనారాయణే, విద్వత్వం సుజనత్వం ఇంద్రియజయః సత్పాత్రదానేనతిః, తేపుణ్యేనవినాత్ర[illegible] దశ గుణాః సంసారినాం దుర్లభా॥' అనునట్లు, మనుజులకు (1) మానుషజన్మము (2) సద్వంశమునందు జననము, (3) ఐశ్వర్యము (4) దీర్ఘాయువు (5) ఆరోగ్యము (6) సత్సాంగత్యము (7) సత్సంతానము (౮) అతిప్రియమైనకళత్రము (9) భగవద్భక్తి (10) విద్వత్వము (11) సుజనత్వము (12) జితేంద్రియత్వము (13) సత్పాత్రదానము, అనునీపదమూడు సుగుణములును కలిగి యుండవలయునని యున్నది. ఈగుణములన్నియును సంసారమునందున్నవారికి కలిగియుండుట దుర్లభము. సంసారమునకుమూలమైనభార్యయేమాత్రముఅప్రియమైన దైనను అనర్థకారణమగుట వలననే పైశ్లోకమున అతి ప్రియమైన కళత్రమని చెప్పబడినది. కావుననే సీతాకళ్యాణసమయమున జనకచక్రవర్తి "శ్లో॥ ఇయంసీతా, మమసుతా, సహధర్మచరీ"××× యని సీతాదేవియొక్క సకలసద్గుణ మహిమయంతయును మొట్టమొదట మూడుమాటలలో నన్వయించునట్లుచెప్పెను. అనగా, 'ఇయంసీతా' అయోనిసంభవురాలైనట్టియును భూదేవిగర్భమునందుబుట్టినట్టియును యీసీత; 'మమసుతా' శ్రేష్టమగురాజవంశమునందు బుట్టినచక్రవర్తియగునాబిడ్డవలె నాచేపెంపబడినది; 'సహధర్మచరీ' = నీమనస్సుననుసరించి నీవెట్టిధర్మమునుచేయుదువో అట్టిధర్మమును చేయుచు నీకనుకూలముగ ప్రవర్తించునది, యనిచెప్పెను. పైనచెప్పినసద్గుణములతోనుండునట్టి భార్యను కలిగియున్న దుష్కర్మలచేయుట కెట్లవకాశముగలుగును. చెడు కార్యములు చేయునప్పుడే చక్కగ నాలోచించి తెలిసికొని వాటినిచేయక నివర్తించి సత్కార్యములయందు బుద్ధిని ప్రయోగించను ప్రయత్నపడవలయును. సాధారణముగ వుదర నిమిత్త మెంతో పాటుపడవలసియుండగా బ్రహ్మవిద్యలభించుటకెంత పాటుపడవలసి యుండును. ఫలమును బొందుట

కు పాటుపడవలసియే యున్నది. *'Once or twice though yon may fail, try, try try, again''* అను ఆంగ్లేయనీతివాక్యముచొప్పున, ఒకటిరెండుపర్యాయములుకోరినఫలమును బడయకున్నపదేపదే ప్రయత్నపడవలయును, ఏకాంతముగకూర్చుని అసత్పదార్థము లివియని యాలోచించి వాటియందున మనసుబోనియ్యక త్రుంచివైచి సంసారబంధ విముక్తికై ప్రయత్నపడవలయును. శరీర మనిత్యమని మనస్సున వూర్జితముగ యెవ్వరికెప్పుడు తోచునో అట్టివారలకు అప్పుడేవిచారణ చేయుటకు బుద్ధిపుట్టును.

తిరుమాలైలో శ్రీతొండరడిపొడియాళ్వార్లు ఇట్లుజెప్పిరి.—

పాశురం॥ నమనుంముద్గలనుంపేశ, నరగిల్ నిన్రార్గళ్ కేట్క।
నరగమే సువర్గమాగుం..., నామంగళుడైయనమ్బి।
అవనదూరగజ్గమెన్నాదయార్ త్తుపిఱున్దళియమాన్దర్।
కవలెయుళ్ పడుకిన్రారెన్నదను కేట్టు కవర్గిన్రేనే॥''

యని యానతిచ్చిరి అనగా, యమధర్మరాజును ముద్గలమహార్షియును భగవన్నామ ప్రభావమును సంభాషించుచుండగా నరకములోనున్నవారు విని నందున ఆనరకముగూడ స్వర్గసుఖమునిచ్చునట్టిదై యుండగా, అట్టిభగవన్నామమును స్మరియించగల నాలుకగలిగిన నరజన్మము నెత్తినవారు భగవంతుడు అధిష్టించియుండు శ్రీరంగక్షేత్రమువైనను నోటారస్మరియించక సామాన్యవిషయములలో బడి దుఃఖించుచున్నారేయను వ్యసనముతో యానతిచ్చిరి. ఇట్లు బద్ధులు ముక్తులు కావడమునకు వారివారి యంతస్థులకు దగినట్లే పెద్దలు చెప్పియున్నారు. ఆప్రకారము అభ్యాసముచేసిననే మోక్షమునుబొందవచ్చును. తెల్లవారినుంచి సాయంత్రమువరకువుదర నిమిత్తం పాటుపడుట క్రమముగ తగ్గించి ఆత్మవిచారణచేయవలయును. బహిర్ముఖమునచూచిన కనుపడు పదార్థములన్నియును అనిత్యములని పెద్దలు పదేపదేచెప్పెడిదానిని మనసునందుంచుకొని విచారణచేసియీశరీరమున్ను బాల్యయౌవనాద్యవస్థలున్ను, దారాపుత్రాది సంసారాదులున్ను అందలిసుఖమున్ను మిథ్యయని తెలిసికొని వైరాగ్యము నవలంభించవలయును. అట్టివైరాగ్యమును దృఢముగ గలిగియున్న రామచంద్రుడు యిప్పుడు

కాలము:—(అనగా, కాలుడు = యముడు, అనువాని) యొక్క స్వరూపమునుగూర్చి చెప్పుచున్నాడు. కాలము అనగా వేళయనియర్థము, కాలమువచ్చిన, వేళవచ్చిన, యముడువచ్చిన, పోవలసినదేయను లోకవాడుక అందరకును తెలిసియున్నది. గాన యముడు కాలము వేళ అనుపదముల కర్థమొక్కటియేయైయున్నది. యమునిచేత చిక్కనివారులేరు.

శ్లో॥ క్వచిద్వావిద్యతేమేషాం సంసారేసుఖభావనా ।
ఆఖుస్తంతుమివాశేషం కాలాస్తామపికృంతతి ॥

అజ్ఞానమువలన యెవరికైనను సంసారమునందు యించుక సుఖమున్నదని తోచిన, దానిని, యెలుకదారమును కొరికివేయునట్లు యముడుకత్తరించుచున్నాడు.

శ్లో॥ నతదస్తీ హాయదయం కాలస్స కలఘస్మరః ।
గ్రసతేన జగజ్జాతం మహాబ్ధి మివబాడబః ॥

మహాసముద్రమును బడబాగ్ని మ్రింగివేయునట్లు యీప్రపంచమునందు కాలుడను యమునివలన భక్షింపబడనివస్తువ యేదియునులేదు. అనగా, పిపీలికాదిబ్రహ్మ పర్యంతమున్ను యమునికి లోబడి యమునికి యెప్పుడైన నొకప్పుడు శరీరములను అర్పణచేయవలసినదేయని యర్థము.

శ్లో॥ మహాతామపినో దేవః పరిపాలయతిక్షణం ।
కాలః కబళితాశేష విశ్వో విశ్వాత్మతాంగతః ॥

ఎటువంటి మహాత్ములనైనను కాలము సమీపించిన తక్షణమే కాలుడు దినివేయును గాని వొకక్షణమైనను తాళజాలడు. ఇట్లు సమస్త ప్రపంచమును కబళించి కాలుడు విశ్వరూపమును పొందియుండును. ఎట్టివారలైనను వారిశరీరములను కాలమను యమునికియెప్పుడైనను యొకనాటికి వొప్పగించవలసినది సిద్ధమైయున్నది. ఇందుకు దృష్టాంతముగ,

'మనువిరణ్దనన్, మాంధాత మాండినన్, వానవార్, కులంవాழ் తనువళె త్తరోర్ ముచుకుందనన్, శాయండనన్, దశరథన్, శమిస్తత్తాన్, యుని యిరుప్పదాదు, ఇందువుం, రవియుం, వుగుదావిట్టరావణన్, వుని నిదలై రామనాన్ పొందినాన్ తుంజినార నుర్తూత్తప ట్టార్లాల్, యన్నివార్ యార్ వురైన్జిలగ త్తినిల్' ఇట్లు మనుచక్రవర్తియును రామచంద్రునికి తండ్రియైన దశరథమహారాజు మొదలయినవారందరున్ను ఆప్రకారము కాలునివశమై శరీరములను కాలునికి బలి యిచ్చియుండగా

మనమెంతటివారము. గాన జననమొందిన ప్రతిమనుజుడును చచ్చుట నిశ్చయము. అందరును యొకనాటికి పోవలసినవారేగాని నిలచియుండువారెవరునులేరు. 'శా॥ కారేరాజులు రాజ్యముల్గలుగవే గర్వోన్నతింబొందరే। వారేరీసిరిమూటగట్టికొనిపోవంజాలిరే భూమిపై। పేరైనంగలదే×××'॥యని నట్లు ఎవరున్ను పోవునప్పుడు యేమియును తమతోకూడదీసికొనిపోవుటలేదు.

శ్లో॥ మేరవ్యాయేశుభారంభా స్సుమేరు శురయోపియే।
కాలేనవినిగీర్ణాస్తే గరుడేనేవపన్నగాః ॥

ఎట్టిసుందరమైనవారుగాని, పదార్థములుగాని, యెట్టిసత్కర్మలజేయువారుగాని, సత్పదార్థములుగాని, మహాత్మ్మేరువు సమాన గౌరవనీయ్యులుగాని గౌరవనియ్యమగు పదార్థములుగాని, గరుత్మంతునిచే సర్వములను గ్రమింగబడువటుల కాలునిచే దిగ్రమింగబడును.

శ్లో॥ తృణంపాంసుం మహేంద్రంచ సుమేరుం పర్ణజీర్ణవం।
ఆత్మం భరితయాసర్వ మాత్మసాత్కర్తుముద్యతః ॥

కాలుడు గడ్డిపోరకనుగాని పరాగమునుగాని, మేరుపర్వతమును గాని పుల్లాకునుగాని మహేంద్రపర్వతమునుగాని సముద్రమునుగాని సమస్తమైనవాటిని సులభముగ తనకడుపునవేసికొని జీర్ణముచేసికొనను యత్నముచేయును. అనగా, కాలునికి అన్నియును కబళీకరముకావలెనని తాత్పర్యము. గాన, యీవుత్కృష్టమైన మానుషజన్మమునెత్తిన శరీరమును యెప్పుడు కాలుడు దీసికొనిపోవునో, యింతలో పాటుపడి బ్రహ్మజ్ఞానానందమును బొందుమార్గమును దెలిసికొనవలయునే యను బుద్ధిగలిగి భయముతోచిననే భక్తికలుగునుగాని లేనన్న కలుగదు,

శ్లో॥ కాలోయం భూతమశక, ఘుంఘుమానాం ప్రపాతినాం।
బ్రహ్మండోదుంబరౌఘానాం బృహత్పాదపతాంగతః ॥
పేక్ష్యాహర్నిమేషేణ సూర్యాక్షా పావకత్సలం।
లోకపాల ఫలాన్యత్తి జగజ్జీర్ణవనాదయం ॥

కాలుడు హృదయమున ప్రపంచమను అడవినిన్ని అందున పెద్ద అత్తిచెట్టునున్ను సృష్టించి అందున జీవకోటులను దోమలగుంపుల ఘుంఘుమ్మను ధ్వనితోడ ఫలించి రాసులురాసులుగ పడుచున్న బ్రహ్మండములను అత్తిపండ్లను, పగటియందు సూర్యుడను కంటివలన పక్వమైనవానినిగా చూచి రాత్రికాలమున లోకపాలకులను ఫలములను దీసికొనిపోయిదినుచున్నాడు.

శ్లో॥ జగజ్జీర్ణఘటీకైర్గ్నాన్ సుక్షుపత్యుగ్రకోటికే ।
క్రమేణగుణవల్లోకమణీన్ మృత్యుసముద్గతే ॥

కాలపురుషుడు జగము అను యీప్రాతయింటియందు అడ్డదిడ్డ నుండు సద్గుణసంపన్నులైనవారిని జేర్చి భయంకరమగు మృత్యువు అను భరణిలోబడవేయుచున్నాడు.

ఇట్లు ప్రారబ్ధకర్మము పూర్ణంతవరకున్ను కాలుడను యమునివలన మృత్యువువాతబడుచు మరల మరల జన్మముల నెత్తుచునేయుండవలయును. సహజముగా యిట్లు జన్మములెత్తుచువచ్చిన యెకప్పుడు కర్మము పూర్తిగ తీరిపోయి జన్మములెత్తవలసినది లేకపోవునుగదా యనిన, మరల మరల యెత్తుజన్మములలో కర్మముల మూట పెరగకుండా తగ్గించుకొనివచ్చిన గగా అట్లు జన్మాంతరరహితమగు ననుకొనవచ్చును, ప్రతిజన్మమునందును కర్మములజేర్చుచు పాపముల మూటను పెంచుచువచ్చినయెడల జన్మముల కు అంత్యమెక్కడిది.

శ్లో॥ గుణైరా పూర్వతేమైవలోకరత్నావళీభృశం ।
భూపార్థమివతామంగే కృత్వా భూయోనికృంతతి ॥

ప్రపంచమందలి రత్నములవంటి గొప్పమనుష్యులను సహితము ప్రకృతిగుణములను దారములో గ్రుచ్చి కాలుడు మాలికగా గ్రహించి మరల త్రెంచివేయుచున్నాడు.

శ్లో॥ అస్యైవాచరతోదీనైర్ముగ్ధైర్మూతవృగప్రభైః ।
అఖేటకం జర్జరితైర్జగజ్జాలంగలజాలకే ॥

శ్లో॥ ఏశదేశోలపచ్చారు బడబానలపంకజా ।
క్రీడాపుష్కరణీరమ్యా కల్పకాలమహార్ణవః ॥

కాలుడు, జగమను మహారణ్యమునందు దైన్యమువలనను మూఢబుద్ధి వలనను, చెదరిపోయినట్టి భూతకోటులు అనుమృగాదులను వేటాడికల్పాంతమాంసం దగు మహాసముద్రమును బడబాగ్నియను వికసించిన కమలముగల సరస్సుగాజేసికొని క్రీడించుచుండును.

శ్లో॥ కటుతిక్తామ్లభూతాద్యైస్సదధిక్షీరసాగరైః ।
తైరేవమైః పర్యుషితైర్జగద్భిః కల్యవర్తనం ॥

ఈకాలుడను యమునికి జగములు ప్రాతఃకాలభోజనముగను, భూతకోట్లు కారము చేదు పులుసు అను షడ్రసవ్యంజనములుగను, క్షీరసాగ

రము మొదలయిన సప్త సముద్రములును, పానీయములుగను అగుచున్నవి.

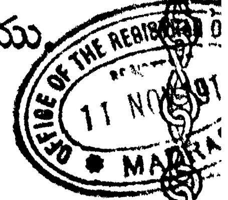
ఇటువంటి కాలునివద్ద దగులుకొని తగనిబాధల పడవలసియున్న దేయను భయముకలిగి జీవన్ముక్తిమార్గమును కష్టపడి తెలిసికొనవలయును. బరువైన మూటమోసికొనిపోవుచున్న బీదవాడొకడు మోయలేక దుఃఖించుచు నొక బరువును దిన్నెపై మూటనుంచి, అయ్యో! నేనీకష్టమును భరించలేనే యముడైనను వచ్చి నన్నుదీసుకపోయిన సుఖపడుదునేయని యనుకొనెను. అంతట యముడు ప్రత్యక్షమై రమ్మని పిలువగా, భ్రమపడి నేనూరక చెప్పితినేగాని నేనిపుడు రాననెను. అట్లు అజ్ఞానులగువారు కష్టకాలమునందు కాలుడువచ్చి శీఘ్రముగ దీసికొనిపోయిన బాగుండునని కొనుచుండి తుదకు కాలుడువచ్చి దీసికొనిపోవునప్పుడు అయ్యో అన్నియును వదలిపోవలయునే అని దుఃఖించుదురు. జ్ఞానముగలవారట్లు దుఃఖించవలసియుండదు.

మోక్షమును గోరి యెందుకై ప్రయత్నపడువారికి మొదట కష్టముగనే దోచును వెనుక సుఖము గలుగును. స్త్రీవిషయాదులు మొదటసుఖముగదోచును వెనుక తగని దుఃఖములను గలుగజేయును, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగారు నీతివాక్యములలో చెప్పినట్లు, '*It is very pleasant to scratch a ring worm but its after experience will be painful and intolerable (vide'gospel of SriRramakrishna Paramaha msa*) తామరయను చర్మరోగమును రక్తమువచ్చునట్టుల గోళ్లతోగీరునపుడు మహానందముగనుండును పిదప కొంతసేపటికి అత్యంతమైనట్టియను భరించగూడనట్టియున బాధగలుగును. అట్లే లోకులలో సంసారాది బంధములలో దగులుకొనువారికి అప్పుడు సుఖముగనేదోచును వెనుక పలుదుఃఖములపాలగుదురు. మోక్షమార్గమునకు ప్రయత్నపడుటకు మొదట పలువిధములైన ప్రతిబంధకములున్నట్లును కష్టముగను దోచును. వాటినన్నిటిని నిగ్రహించి దృఢచిత్తముతో పాటుపడిన బ్రహ్మానందపదవిని బొందవచ్చును. ఇట్లు వివేకమువలన చక్కగ విచారించి సాధుసేవ, సాధు సాంగత్యముచేసి, సాధువుగావలయును. సాధువైయున్న యన్నియును సాధించవచ్చును.

ఓమ్.

జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదునైదవసంచిక PART III)

&

(పదునారవ సంచిక PART I)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత్ సి. యస్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాసు

శ్రీలక్ష్మీనృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడెను.

6-11-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY.
NO. 19. STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET, MADRAS.

ఒకానొకదొంగ యొకరాజుయొక్క అంతఃపురవ[illegible]జొచ్చి మంచము క్రిందదాగియుండి రాజును రాణియును నిద్రించుసమయమున దొరకిన ఆభరణములను దొంగలించుకొనిపోవలయునని కాచియుండెను. ఆదినమున రాజును రాణియును పవళించి తమపుత్రిక వివాహవిషయమై యాలోచించుచుండగా తమ రాజ్యమున భగవద్భక్తుడైన సాధువునకు తనకొమార్తెను అర్ధరాజ్యముతోనిచ్చి వివాహముచేయదలచితినని రాజు రాణితో జెప్పెను. ఆమాట యాదొంగవిని సా[illegible]వేషమున [illegible] రాజకుమారి[illegible] వివాహము చేసికొని [illegible] వ్యసనముతో జేసిన యొకపా[illegible] తానొక సాధువేషమువేసికొని [illegible]. మరు[illegible] రాజు తనమంత్రిని జూచి మంచిసాధువును గనిపట్టి త[illegible]గాదీసికొని రమ్మనిచెప్పి పంపెను. అతడు [illegible]సాధువులున్న [illegible]వెదకపోయి వారు జపతపాద్యనంతరము కనువిచ్చిజూచినపుడు తా[illegible]కార్యమును జెప్పగా నిజమైనసాధువు, రాజ్యమును రాజకుమారియును మాకక్కరలేదను సూచనతో మరల కనులుమూసికొని వారినిష్ఠలోనుండిరి. ఈకైతవ (వేషధారియైనదొంగ) సాధువుమాత్రము విధిలేక తానంగీకరించుమనను జూడక నమస్కరించినంతట మంత్రి సంతోషించి యతని అందలమున (పల్లకిలో) దీసికొనిపోయి శ్రే[illegible] రాజు తనకుమారిని యర్ధరాజ్యముతో నతనికిచ్చి [illegible]. ఆప్రకారము దొంగ[illegible]సాధువేష[illegible] మాత్రమునకే అంతపదవి గలిగిన [illegible] సాధువైయున్న[illegible] నందము నుపదవి గలుగునో యాలోచింపవలయును.

'జాతస్యహి ధ్రువో మృత్యుర్ధ్రువంజన్మమృతస్యచ' యనునుడి గీ[illegible] నేక పర్యాయములు చెప్పియున్నట్లు గీతో[illegible]ప్రకారము, జననమెత్తినమరణముసిద్ధమనియును మరణించినమరల జన్మమునెత్తుట సిద్ధమనియును శ్రేష్ఠమైన యీమానుషజన్మము నందే కడతేరు మార్గమును వెదకి తెలిసికొని పాటుపడి సాధించవలయును. బుద్ధి, వివేకము, వలన వైరాగ్యమును బూని తలవ్రాతనుగూడ తప్పించుకొనవచ్చును. శరీరము పోవునప్పుడు కాలుని (యముని)గూడ జయించవచ్చును, ఇందుకు మార్కండేయుడే ప్రత్యక్షముగా సాక్షి. ఆయనకు పదియారు యేండ్లే ఆయుఃప్రమాణమైయుండెను. అంతబాల్యమున తమపుత్రుడు పోవునేయని యాతనితలిదండ్రులైన మరుద్వతియును

మృకండమునియును మతిలేనిశోకమును పొందుచుండినది తెలిసికొని మా ర్కండేయుడు అంతబాల్యమునందే శివదీక్షాపరుడైయుండి తనకుపదియారేం డ్లప్రాయమగునంతకు యముడురాగా ఆనుశివలింగమును గాఢాలింగ నముచేసికొని చంద్రశేఖరుని ఆశ్రయించియున్న నన్ను యముడేమిచే యగలడను వైరాగ్యముతో మార్కండేయుడిట్లుస్తోత్రముచేసెను:—

'రత్నసానుశరాసనంరజ - తాద్రిశృంగనికేతనం,
శింజనీకృతపన్నగేశ్వర - మచ్యుతానలసాయకమ్।
క్షిప్రదగ్ధపురత్రయంత్రిది - వాలయైరభివందితం,
చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః॥
'పంచపాదపపుష్పగంధిప - దాంబుజద్వయశోభితం,
ఫాలలోచనజాతపావక - దగ్ధమన్మథవిగ్రహమ్।
భస్మదిగ్ధకళేబరంభవ - నాశనంభవమవ్యయం,
చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః॥
'మత్తవారణముఖ్యచర్మ - కృతోత్తరీయమనోహరం,
పంకజాసనపద్మలోచన - పూజితాంఘ్రిసరోరుహమ్।
దేవసింధుతరంగశీకర - సిక్తసీతజటాధరం,
చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః॥
'కుండలీకృతకుండలేశ్వర - కుండలంవృషవాహనం,
నారదాదిమునీశ్వరస్తుత - వైభవంభువనేశ్వరమ్।
అంధకాంతకమాశ్రితామర - పాదపంమదనాంతకం,
చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః॥
'యక్షరాజసఖంభగాక్షహ - రంభుజంగవిభూషణం,
శైలరాజసుతాపరిష్కృత - చారువామకళేబరం।
క్ష్వేళనీలగళంపరశ్వధ - ధారిణంమృగధారిణం,
చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః॥
'భేషజంభవరోగిణామఖి - లాపదామపహారిణం,
దక్షయజ్ఞవినాశనంత్రిగు - ణాత్మకంత్రివిలోచనం।
భుక్తిముక్తిఫలప్రదంసక - లాఘసంఘనిబర్హణం,
చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః॥

౬౫.

జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదమూడవ సంచిక ౨వ భాగము.)

PART II

ఇది

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యన్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీనృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపంబడియె.

6-10-14.

COPIES AVAILABLE AT Y - GOVINDARAJULU CHETTY:
NO. 19, STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET: MADRAS.

(పదమూడవ సంచికానుబంధము.)

గావుననే రామచంద్రుడు యిట్టి సమస్తదోష సంపుటమైనట్టియును, యెడతెగని దుఃఖకారిణియైనట్టియును స్త్రీలపై భ్రాంతి తగదని చెప్పె మరి యనిట్లనెను.

శ్లో॥ ఇతో మాంస మితో రక్త మితో స్థీనీతి వాసరైః ।
బ్రహ్మన్ కతిపయైరేవ యాతి స్త్రీ విశరారుతాం ॥

ఇట్లు మాంసము రక్తముయెముకలుగల స్త్రీశరీరావయవములను వొకటొకటిగ చక్కగ విచారించి చూచిన స్త్రీలయడల చింతశీఘ్రముగ వదలి పోవునని చెప్పెను. ఇట్లు యే మోహ స్నుదని యెల్లకాలము భ్రమసియుండక చక్కగ చింతనజేసి స్త్రీలపై వ్యామోహము వదలవలయును.

శ్లో॥ యస్య స్త్రీ తస్య భోగేచ్ఛా నిస్త్రీ కస్య క్వభోగభూః ।
స్త్రీయం త్యక్త్వా జగత్త్యక్తం జగత్త్యక్త్వా సుఖీభవేత్ ॥

ఎవనికి స్త్రీవుండునో వానికిభోగమునందు వాంఛవుండును స్త్రీలేకున్న వాంఛలేదు. స్త్రీని విడచినవాడు జగమును విడచినవాడగును, జగమునువిడచెనేని సుఖశాంతుడగును.

ఇందుకే తొండరడిప్పొడి యాళ్వార్లు తిరుమాలై ౧౬వ పాశురములో
'శూధనాయ్ కళ్వనాగి త్తూర్ త్తరోడి శైన్ఱకాలమ్।
మాదరార్ కయఱ్కణెన్నుంవలై యుళ్పట్టఱ్ఱువేనై ।
పోదరేయెన్ఱునొళ్లి పున్దియుళ్ పుగున్దు తన్బాల్
ఆదరం పెరుగవైత్త వఴగనూరరఙ్గమన్ఱే ॥

వంచకుడనై యీశ్వరుని పొత్తగు ఆత్మనునాదియని విషయాంతర పరులతోగూడి స్త్రీలవలలోదగిలి మునిగియున్న నన్న కనికరించి చేరదీసి తన దర్శనమిచ్చి నాభక్తిని యభివృద్ధినొందించిన భగవంతు నిది శ్రీరంగదివ్యక్షేత్రముగదా యని యానందించిరి. మరియు ౩౩ వ పాశురములో,

'మెయ్యెల్లాంపోగవిట్టు విరిక్కులారిల్ పట్టు
పొయ్యెల్లాం పొదిన్దుకొణ్డ పోక్కనేన్-వన్దునిన్ఱేన్ xxx'

సత్యమనునది యేమాత్రము లేక స్త్రీలకులోబడి లజ్జలేక యిప్పుడు నీసన్నిధికివచ్చి, నాయందెన్నిదోషములుండినను నేనెంత అనర్హుడనైనను

రక్షించుదువను ఆశతోడ నిలచియున్నానని శ్రీరంగనాథునితో మొరపెట్టుకొనిరి. ఇట్లే తిరుమంగై ఆళ్వారుగూడ,

శాన్నేను మెజ్ ముత్తైయార్ తెడజ్ బోజ్ ప్పురిజ్ బవెళ్ళత్తుళ్ళు xxx

యనుపాశురములో, స్త్రీవిషయాదులయందు మిక్కిలి భ్రమతో కాలమంతయునుగడపి నిన్నుమరచియుండిన నన్నుపరక్షింపుమని ప్రార్థించిరి.

ఇట్లు అనేక పెద్దలు అనుభవమువలన స్త్రీవిషయాదుల యందు విరక్తికలిగి భగవంతుని ప్రార్థించవలయునని చెప్పియుండగా గమనించక 'మాతృవత్ పరదారాణి పరద్రవ్యాణిలోష్టవత్ । ఆత్మవత్ సర్వభూతాని, యః పశ్యతి స పశ్యతి' - పరస్త్రీని తల్లివలెను, పరద్రవ్యమును తృణమువలెను; అన్నియాత్మలను తనయాత్మవంటిదేయని యున్న ధర్మమార్గమును అనుసరించక నరకహేతువులగు పాపకార్యములను చేయుచునేయున్నారు. 'శ్లో॥ జానామిధర్మం నచమేప్రవృత్తిః । జానామ్యధర్మం నచమే నివృత్తిః' యనునట్లు ధర్మాధర్మవచనములెన్నయైనను నోటితో చెప్పవచ్చునుగాని ఆచరించుట బహుకష్టము. అన్నిధర్మములు తెలిసిన ఋషులుగూడ స్త్రీలవలలలో చిక్కికొనిరని యిదివరకే చెప్పబడినది. లక్ష్మణపెరుమాళ్లవలెయుండవలయును. శ్రీరాములవారు సీతగోరిన మాయామృగమునకైపోయి బాణమువేసినంతట యామృగమరచిన శబ్దమును వినిన సీత రామునకేమైన యాపదగలిగినదేమో చూచిరమ్మని పంపగా పోయిన లక్ష్మణునిజూచి, నేను సీతనెడబాసివచ్చినందున సీతముఖవర్ణమైన చిన్నబోయియున్నదాయని రాములవారడిగినందుకు లక్ష్మణుడిట్లు చెప్పెను.

శ్లో॥ నాహం జానామి కేయూరే, నాహం జానామి కుండలే ।
నూపురే త్వభిజానామి, నిత్యం పాదాబ్జవందనాత్ ॥

'పితృస్సమానః జ్యేష్ఠా' యని మిమ్మును తండ్రివలెను ఆమెను తల్లివలెను భావించి, ప్రతిదినమున్ను నేను ఆమె పాదములకు నమస్కారము చేయడము వలన కాలియందెలు మాత్రముజూచుచున్నానేగాని, యామె ముఖకుండలాదులు యేదియు నేను యెరుగనని చెప్పెను. ఇదిగదా పుణ్యవశము అట్లుగదా ధర్మమును తెలిసికొని మనస్సా అనుష్ఠించవలయును. ఆప్రకారము యుండక స్త్రీవిషయాదులలోబడి వ్యర్థముగ ప్రాణవిత్తమానములను బోగొట్టుకొని భ్రష్టులగుచున్నారే, అట్టివారికి క్రిమిగాత్రత్వమునిచ్చినట్లని యొక మహానుభావుడు చమత్కారముగ చెప్పెను. అనగా,

ఒకడు త్రోవలోబడి తనయాత్ర యావత్తును నోరగొట్టుకొని కూటికిలేక నోటమట్టిగొట్టుకొని కప్పెర చేతికెత్తుకొని వీధికివచ్చి యెవరికనబడపోయి బిచ్చమెత్తుకొనవచ్చునని ముఖమును నలుదిక్కుల త్రిప్పి చూచుచుండగా అట్లు నలుదిక్కులచూచునతడు చతుర్ముఖబ్రహ్మస్వామియును, నోటమట్టి గొట్టుకొనినందున పిన్ననాటనే మన్నుతిన్న మహావిష్ణు అంశమనియును, కప్పెర చేతికివచ్చినందున పరమశివుని అంశమనియును, పరిహాసభావము. ఇట్లున్న వారికేమిఫలము. జన్మసాఫల్యమగు మార్గమును వెదకికొనవలయును. ఒకమహానుభావుడు, 'ఊణిక్కుం మూట్టుక్కుం కొడుక్కుం పేనుక్కుమువసరప్పణిక్కిలంద్రిక్క | తుణిక్కుం కంచుక్కుం ...రుం సుప్రిప్పొయిత్తై గిండ్రేర్ | పిణిక్కుం వైద్యక్కుమడుఅం కొండుక్కిలిండ్రిక్క పేచ్చైయరే | నల్లోర్గళై పెణిక్కుం వేళై శమందు త్తంబలం పటవుదరిక్కై యారో?' అనగా, బుద్ధిహీనులారా, పిశునులు నల్లులు దోమలు పేనులు వీటికి రక్తమునిచ్చుటకై భోజనముచేసి, కూటికిగుడ్డకు ద్రవ్యమునకు ఆశించి అల్పులను ఆశ్రయించి అలయుచు వ్యాధులకును దుఃఖములకును మీ శరీరములను బలియిచ్చుచున్నారే, సాధుసేవజేసి, వారి ఉచ్ఛిష్టాన్నమును భుజించి ఆత్మానందసుఖమును బొందుటకు కోరరాదా, యని చెప్పియున్నారు.

'భక్తిలేపుగుంట కొలెనుతుయిరంపుగుందెన్నై కలక్కయపోదు ఒక్కట్టు తేమెనదుకరుత్తిల్లేకలందు, కర్త్తనే నిన్నై వ్యల్లాల్, మత్తొరుతేవయుంగ, వానిలేపిరదై మదిత్తిలేన్ మనిక్కేంద్రానిత్తుమాయుం, నట్టిలేన్ ... తేన్నై నమే నండ్రినేన్ కైవిడేలై వయ్యేన్.' అని రామలింగస్వాములవారు చెప్పినట్లు, ఘనములో పుల్లదూర్చినవిధముగ దుఃఖములు బాధపెట్టుచున్నను, నాలో నిండియున్న నిన్నుతప్ప భూలోకమునందునను స్వర్గలోకమునందునను వున్న మరియొకరినిగాని నేనాశ్రయించను అట్లాశ్రయించువారితోగూడ నేనుచేరను, నిన్నే నమ్మియున్నాను, అనియును యిట్లు నొసిని కష్టములున్నను 'అప్పనియున్నెన్నైయ్యనసి అప్పనైయామాననసి, ఒప్పుడయమాదరుమొట్ప్రగుళి ...' యని అప్పరుస్వాములవారు చెప్పియున్నట్లు, తల్లి తండ్రి గురువు అన్న తమ్ము స్త్రీలు మొదలైన సమస్త సంపదలున్ను భగవంతుడే యను నమ్మకముతోడ బహిరంతర్యాగములయందు విరక్తిగలిగి జన్మసాఫల్యమునకై ప్రయత్నపడవలయును.

సంసారం అనగా, పతివ్రతయగు భార్యయుంటేనట్లయునమితమైన అభిమానమునువుంచి కాపాడవలయునేగాని భార్యయందుగాని పరస్త్రీయందుగాని లోలుడై అందుకొరకు ద్రవ్యాపేక్షాద కష్టములలోబడియుండుటగాదు. పతివ్రతలైన స్త్రీయును అట్లె పతియే దైవమనినెంచి పతికి యేవిధకష్టమును దెచ్చిపెట్టక అతని ఆత్మసుఖానందమార్గమునకు అనుకూలముగనుండవలయును.

శ్లో॥ వృషాన్నదాతా తరుణాజ్ఞహోత్రీ వేదాంతవిచ్చంద్రసహస్రజీవి
మాసోపవాసీచ పతివ్రతాచ షడ్జీవలోకే మమవందనీయ్యా॥

అన్నదాతలును అగ్నిహోత్రముచేయువారును వేదాంత విచారము చేయువారును చంద్రదర్శనములను చేసినవారును మాసోపవాసులును, పతివ్రతలును, యీఆర్గురును పూజనియ్యులని గరుడపురాణములో నున్నది. గాన పతివ్రతల కంటను నమస్కారముచేయనగును. పురుషుడు గలస్త్రీకి వేరే దేవుడులేదు. పురుషుడే దేవుడు పురుషుడు గ్రుడ్డి కుంటి మూగ ఓద వాడైనను వెట్టివాడైనను పతియే దైవమనియెంచి,

శ్లో॥ కోకిలానాంస్వరోరూపం స్త్రీణాంరూపం పతివ్రతం !
విద్యారూపం కురూపాణాం క్షమారూపం తపస్వినాం ॥

కోకిలపక్షులకు కంఠస్వరమే రూపము, స్త్రీలకు పాతివ్రత్యమే రూపము, కురూపులకు విద్యయే రూపము, ఋషులకు శాంతమేరూపము, గాన స్త్రీలకు ప తి యే దై వ మ ను వ్ర త ము న కు మించిన రూప లావణ్యమును అలంకారములును లేవుగావున ను ం చి ప తి వ్ర త లు పసపు కుంకుమతోను కంఠ (మంగళ) సూత్రముతోను తృప్తిజెంది సత్ప్రవర్తనగలిగియుండువారలే పతివ్రతలు. ఇట్టిపతివ్రతలకు భగవంతుడు తానేవచ్చి యనుగ్రహించును. వైకుంఠము వారి అంచేతనేయుండును. ప్రపంచమునందిట్టి పతివ్రతయును స్త్రీచాంచల్యములేని పురుషుడును యుండుట యరుదు.

ఈప్రకారము అంతయును అనుభవము వలననే పెద్దలు చెప్పియున్నారు. భాగవతము మోక్షగ్రంథము అని యనుటకు కారణమేమనగా, చిలుకకొరికినపండు రుచికరమైనదని లోకమునందెంత యనుభవసిద్ధమో యట్లు శుకబ్రహ్మమను చిలుకయొక్క అనుభవమున చెప్పబడిన యీభాగవతము అను పండు రుచికరమైన మోక్షగ్రంథమైనది.

ఒకానొక రాజు తన యొక్క సంస్థానములోని శాస్త్రిచే భాగవత శ్రవణము చేసి పరీక్షిన్మహారాజు యేడు దినములలో ముక్తుడాయెనని చెప్పియుండగా, యిన్ని సంవత్సరములుగ వినుచున్న నాకేల ముక్తి కలుగ లేదని యడిగెను. అందుకు బదులుచెప్పుటకు శాస్త్రికి తోచక యింటికిపోయి చింతించుచుండగా ఆయన కుమార్తె సంగతి విచారించుచు రాజుగారికి తాను వచ్చి చెప్పెదనని తండ్రితోడ చెప్పి కొనిపోయి రాజుగారిచేతులు రెండును కొంతసేపు వెనుకకు త్రిప్పి కట్టవేసికొననిమ్మని ప్రార్థించి యొకపళ్లెరమున కలకండనుంచి నోటికందకపెట్టి రాజును తినుమని చెప్పెను. నాచేతులను కట్టియుండగా నేనెట్లు భక్షింతును అనెను. అంతట ఆ కట్లను వదలించిన తక్షణమున యారాజు ఆ కలకండను తిని సంతోషించి, నా ప్రశ్నకు బదులుచెప్పమని యడిగెను. అందుకామె యిట్లు చెప్పెను. రాజా, నేను నీ చేతులను కట్టియుండగా, నీవెట్లు కలకండను తినలేకపోతివో అట్లే నీ మనస్సు లౌకిక వ్యవహారములయందు కట్టుబడియుండగా మోక్షమెట్లు కలుగును. నీచేతి కట్టువదలించిన నీవెట్లు కలకండనుతిని యానందము ననుభవించితివో, అట్లే నీవున్న లోకముతో చేర్చి కట్టియున్న నీ మనస్సుయొక్క కట్టును వదలించుకొనిన తక్షణమే మోక్షానందమును బొందగలవుగాని పూర్తిగ భాగవతము నెంతకాలము జదివినను ముక్తిగలుగ దనిచెప్పెను. ఇట్టివారికే పూర్తిగ హేయమైన స్త్రీలయందలి చపలమును వదలవలయునని తీవ్రముగ చెప్పిన గ్రహింతురా? ఇంత వస్త్రరంజితము లగు అవయవములుగల స్త్రీలను యేల హేయమనవలెనని తోచునుగాన గూఢార్థములనుమాని వాటిగుట్టంతయును బైటబెట్టి రక్తమాంస నరశల్య మలమూత్రాది మయమైనవని బుద్ధికిబట్టునట్లు తగుమయిన దృష్టాంతముల తో యెత్తియెత్తి కత్తెరతో కత్తిరించినటుల చెప్పననే నెత్తికెక్కు గట్టిగ నుండు ఉల్లిగడ్డను యుడికించి మెత్తనచేసినట్లు, వివేకమను అగ్నివలన ఆశనుకాల్చి మనస్సును శాంతపరచి ఉల్లిగడ్డను పొరలువలుచుచుపోగా లోపల యేమియు లేనట్లు వొకటొకటిగ శోధించి బహిర్ముఖవ్యాపారములవల్ల కేమియును ప్రయోజనములేదులేదని తెలిసికొని శ్రవణ మననాదులు శ్రద్ధతో జేసి వైరాగ్యమును తెచ్చికొందురు. అన్నిటికిని ముందు నమ్మకము దృఢముగనుండవలయును.

ఒకచోట యిద్దరు తపసుచేయుచుండగా వారివద్దకు నారదమహర్షి వచ్చిన పూజించి కైలాసమునందు శివుడేమిచేయుచున్నాడని వారిరువురును అడుగగా, సూదిద్వారముగుండా యేనుగలు కొండలు జగత్తు యావత్తు యిటుదూర్చి యటుదీయుచున్నాడని నారదుడుచెప్పగా ఆయిరువురలలో నొకడు యిది యెట్టిమాటయని నమ్మక పరిహసించెను, మరియొకడు పరమేశ్వరున కట్టి శక్తి కలదని నమ్మెను. అట్లు నమ్మినవారికి మోక్షముగలదు. నమ్మక సందేహించువారు చెడి అనేక జన్మములెత్త వలసియుండును.

భద్రాచల రామదాసుగారు వారినబోవుచుండి అధికమైన దప్పికలిగి యొకనూతినిజూచి అక్కడ యెక్కడ యొక చెంబుదొరకనందున మాలవాడొక చెంబుచేతబట్టుకొని పోవుచుండగా పిలచి వానినోట రామరామ రామయని మూడుపర్యాయములు చెప్పించి యంతట వాడు పవిత్రుడైనాడనినమ్మి యాచెంబుదీసికొని దప్పిదీర్చికొనెను. ఇట్లునమ్మకముతోగూడిన ధైర్యముగూడ నుండవలయును. అట్లున్ననే బాగుగయోచించి మననముచేసి సవివేకమును మోక్షమును యీజన్మమునందే కలుగును. ముఖ్యముగ స్త్రీచాపల్యమును వదలవలసినది అత్యావశ్యకమయిన విషయము. దానిని చక్కగ గమనించవలయును. స్త్రీవల్ల యేమి సుఖములేదులేవని తెలిసికొనవలయును. ఈవిషయమై రామలింగస్వాములవారు 'ఒరుమైయుడ నినదు తిరుమలరడినినైకిన్ఱ ఉత్తమర్దం వురవువేండుం। వుళ్ళొన్రువైత్తు పురంబొన్రుపేసువారు రవుకలవామైవేండుం। పెరుమైపెరునినదు పుగళ్పేశవేండుం పొయ్మైపేశాదిరుక్కవేండుం। పెరునెరి పిడిత్తొళుగవేండుం మదమానపేయ్పిడియాదిరుక్కవేండుం।। మరువుపెణ్ణాశై మరక్కవేండుమునై మరవాదిరుక్కవేండుం। మదివేండు నినక్కరుణై నిదవేండుం నోయత్తవాళ్వై నావాళ్వేండుం xxx' అనగా వోర్పుతో భగవంతుని పాదారవిందములయందు భక్తిగల యుత్తములసాంగత్యము కావలయును. కుత్సితులతో గూడకుండవలయును, సదా భగవద్ధ్యానము చేయుచుండవలయును, అబద్ధము లాడకుండవలయును, మహావైరాగ్యము కలుగవలయును మదపిశాచము పట్టకుండవలయును, స్త్రీలపై ఆశను మరచిపోవలయును భగవంతుని యెల్లప్పుడును మరువకుండవలయును, ఇట్లనుగ్రహించుము అని ప్రార్థించిరి. మహారాజ తొరవు అని యిదివరకే చెప్పబడిన ద్రవిడ గ్రం

ఖములోన, వైరాగ్యముగలిగి రాజ్యము మొదలైన వాటినన్నిటిని వదలి యడవికిబోయిన రాజును ఆయనభార్య ఆయనపోవునపుడు ఓపతీ నాకు నాయకుడైన నీవిట్లుబోయిన నాకేమిగతియని యడిగినందుకు, నిన్నుడైనా నాకనైసినమల్లైయడనోకి-నిరూపట్టా దన్నుడైయనాయకనెండ్రండె నై యేకథదినీయుభ్రవదెన్నే, మిన్నినైయవిడైయాయ్ కేళనైవరుకున్నా యకనోర్స్నేలామీశః, అన్నవెనైయే తేజప్పోగిండేనైన వరశర్కరినై శాత్తుం॥ నీనాయకుడు నీహృదయములో నేనున్నాడని తెలిసికొని నీలో నీవు చూచుకొనియుండుము, నీనాయకుడు నేనని యెందుకనుకొనియెదవు, మనకిరువురకును నాయకుడు భగవంతుడుగాన నేనతని వెదకుకొనిపోవుచున్నానని, తాత్పర్యము. ఆమహానుభావు డట్టివైరాగ్యముతో చెప్పిపోయెను. నిప్పును అంటితే కాలును స్త్రీ అను నిప్పును కంటితో చూచినంతటనే కాల్చునని చెప్పబడియున్నది. కండ్లుచూచిన వాటిని కర్ణములు వినిన వాటిని మనస్సుతో చెప్పునుగాననే 'కణ్ణే కాదే కండదు కేట్టదు కొల్లాదె' అనగా ఓకన్నా చెవా, కన్నది విన్నది చెప్పకుమా, యనియందురు. స్త్రీని కనులతోచూచి మనసున దలచినంతమాత్రమున పురుషులు రౌరవాదినరకమున బడుదురు. పెద్దలైనవారందువలననే అన్నిదుర్గుణములకు కారణమైన పంచేంద్రియవ్యాపారములను కట్టిపెట్టుటకై సంచారముచేయక యొకయేకాంతస్థలమున నుందురు. అట్లున్న కంటితో చూచుటయును మనస్సా తలచుటయును తటస్థించదు. పురుషులవలెనే స్త్రీలునుగూడ గమనించి సద్బుద్ధిని దెచ్చుకొనవలయును. స్త్రీలున్ను పురుషులనుచూచి భ్రమించరాదు. స్త్రీపురుషులిరువురును అట్లున్ననే ధర్మమునకు యేలోపమును గలుగకుండును. అట్టివారికి భగవంతుడు ప్రత్యక్షమగును. లేకున్న వెనుకకునిచ్చు గుర్రపుబండి సామెతయగును. ఇందుకొక దృష్టాంతము.

శ్లో॥ గృహిణీ స్వజనంవక్తె శుష్కాహారం మితాశనం ।
పతిభక్త్యాంస్తుభహ్వాశాః క్షీరపాకతస్కరాసపి॥

యన్నట్లు తనవారువచ్చి భుజించిన వారివలన కష్టమేమియును దోచలేదని సంతసించి, తనభర్తకు కావలసినవారు వచ్చిభుజించినవారివలన కల నష్టకష్టములుసంభవించినవని వ్యసనపడునట్టి స్త్రీలు పతివ్రతలుగారని పెద్దలు చెప్పియున్నారు, ఇట్లు చెప్పడమువలన స్త్రీలను దూషించుటగాదు. ఈవిషయములన్నియును పెద్దలైనవారు వారియనుభవముపైని చెప్పియున్నారు. వాటిని

యెన్ని చెప్పినను స్వానుభవము లేకపోయిన బూడిదలో యాహుతిచేసి నట్లు మనస్సునపట్టదు. భర్తృహరి వైరాగ్యశతకములో

శ్లో॥ తుఙ్గంవేశ్మసుతాః సతా మభిమతాః సఙ్ఖ్యాతిగాః సంపదః ।
కల్యాణీ దయితా వయశ్చ నవమి త్యజ్ఞానమూఢో జనః ।
మత్వావిశ్వ మనశ్వరం నివిశతే సంసారకారాగృహే ।
సందృశ్యక్షణ భఙ్గురంతదఖిలం ధన్యస్తుసన్యసన్యతి॥

అనగా, మిద్దెలు మేడలు సత్పుత్రులు సంపదలు భార్య యవ్వనము మరియు ప్రపంచమునంతయును నిత్యమని నమ్మి అజ్ఞానియగు మనుజుడు సంసారమునందు దగులుకొనుచున్నాడు. జ్ఞానియను పుణ్యాత్ముడు వాని నెల్ల అనిత్యమని గ్రహించి సన్యసించుచున్నాడు, అని చెప్పియున్నారు. ఇట్లన్నియును నీటిబుగ్గవంటిదని తలచవలయును. అట్లుతలచువారే ధన్యులు. జగత్తున యేమియు లేదు నాటకమువంటి వట్టిబూటకమని తెలిసికొని మొదట స్త్రీచాపల్యమును వదలిపెట్టవలయును. స్త్రీచాపల్యము వదలిన జగత్తును వదలినట్లె జగత్తును వదలిన నిజమైన ఆనందము గలుగును. అన్నిటికని మననముచేయవలయును. లేకున్న సార్థకములేదు. నిత్యమున్న అభ్యాసముచేయుచు వచ్చిననే మనస్సు కుదురును. మనస్సు కుదిరిననే లోకమును మరచి ఆత్మస్వరూపదర్శనమగును. నిష్ఠకుదరక అన్నియును తెలుసుననిన సార్థకములేదు. ఆత్మస్వరూపదర్శనము గలుగుట సామాన్యముకాదు. కావుననే త్రిలోకములయందును యొకజ్ఞానియుండుట అరుదని పెద్దలు చెప్పియున్నారు. పురందరదాసువారు కీర్తనలో- 'నిత్యనేమ మిల్లాదె, జపతపయాకె । భక్తియిల్లాదెపూజ, బహిరంగయాకె ॥' యని చెప్పినట్లు సదా మననముచేయక వైరాగ్యముకలుగక వట్టి జపతపముల వలనను, లోపల నిజమయిన భక్తిలేక జేయునట్టి పూజలవలన యేమియును ప్రయోజనములేదు. గాన పెద్దలు చెప్పినదంతయును నమ్మి ఆప్రకారము నడచుకొనవలయును. ముఖ్యముగ నమ్మకముకలుగవలయును. సందేహములు గలిగిన సార్థకములేదు. ఇందుకు తర్కములుచేసిన యుపయోగములేదు. ఇందుకు పురంధరదాసువారు కీర్తనలో 'నంబిదవిభీషణనిగె రామనాద, నంబాదరావణనిగెయమనాద, నంబిదప్రహ్లాదనిగె హరిగాద, నంబాదిద్ద హిరణ్యప్రాణహరియాద, నంబిదఅక్రూరనిగెబంటనాద, నంబాదిద్ద కంసానిగెకుంటనాద, నంబిద అర్జుననిగెకృష్ణనాద, నంబాదిద్దదుర్యో

దవసీగ దుష్టవారద××× యం చెప్పియున్నారు. ఇట్టి దృష్టాంతములను బట్టిచూచిన 'నమ్మిచెడినవారు లేరు. నమ్మక చెడిపోతే పొయ్యేరు' అనునది సత్యమని స్పష్టమగుచున్నది. కావున నమ్మకమునుపెట్టి మననముచేసిననే గాని లేకున్న విన్నదంతయును లాటిన్ గ్రీకు అను తెలియని పరభాషల వంటిదై తోచును గాన వినినవిషయములన్నియును వ్యర్థముగాకుండ రామచంద్రుడీవిషయమై కడపట చెప్పినట్లు పైకి రమణీయమై కనుపించుచు తప్పించుకొన శక్యముగానట్టి చంచలమైన భోగములనాశించక మదగారోగ మొదిలివలని భయముచే శాంతిబొంది 'పరముపైమి పదం ప్రయత్నాత్' ప్రయత్నపరమపదమును పొందదను, అనునట్టి వైరాగ్యముతో చక్కగ యోచించి సార్థకమగునట్లు చేసికొనవలయును.

ఓమ్.

జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదమూడవ సంచిక)

PART I

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యస్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపంబడియె.

2-10-14.

COPIES AVAILABLE AT Y-GOVINDARAJULU CHETTY:
NO, 19, STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET. MADRAS.

ఓం.

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ, బెంగుళూరు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వాముల
వారి జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము.

(పదమూడవ సంచిక)

శ్రీయుత, సి. యస్. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి.—

ప్రపంచమునందు జనులు భగవంతుడు వొకడే యను నిజమును తెలియక అనేక పేర్లతో చెప్పబడునవి యన్నియును వెవ్వేరు దేవుళ్లని తలంచెదరు. పరబ్రహ్మవస్తువు వొకటియే భగవంతుడు. ఆవస్తువునే అనేకపేర్లతో ఆరాధించుచున్నారు.

శ్లో॥ బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర హుతాశ రవిచంద్రా । ఇంద్రో వాయుర్ యజ్ఞ ఇత్యర్థం పరికల్ప్య । ఏకం సంతం యం బహుధాహుర్ మతిభేదాత్ । తంసారధ్వాన్తవినాశం హరిమీడే॥ యని శ్రీశంకరాచార్యులవారు చెప్పినట్లు బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రుడు అగ్నిహోత్రుడు సూర్యనారాయణుడు చంద్రుడు ఇంద్రుడు వాయుదేవుడు అను మొదలయిన నామములను వారివారిబుద్ధిభేదములవలననుమతభేదములవలననుసంకల్పించుకొని వారివారి యిష్టదేవతలనునమ్మి ఆయానామస్మరణలచే భజించుచున్నారు. హరి అనగా సంసారాంధకారమును నాశముజేసి ముక్తినిచ్చు నిజమైన మూర్తి (భగవంతుడు) యొకడే. ఎందరెన్ని నామములతో భజించినను ఆమూర్తియొకటినే భజించునట్లగును. రెండవదిలేదు. జాడ్యముగలవాడు వేడినీళ్లను త్రాగగోరును, మరియొకడు చల్లనీళ్లను త్రాగగోరును, బుద్ధిభేదమువలన యొకడు వేడిగను మరియొకడు చల్లగను కోరిరేగాని, నీళ్లు అను వస్తువువొకటియేగదా. అట్లే వలుగురికి నాలుగువిధములైన వ్యాధులుండిన యొకేవిధమయిన అవుషధము పట్టదుగాన ఆయావ్యాధికి దగిన అవుషధము పట్టునట్లు, వారివారి మనస్సున దోచిన యేనామముతో భజించినను అది అభగవంతుడను ఏకవస్తువునకే అన్వ

యించును. ఆనామములు గలవన్నియును అన్ని దేవుళ్ళుగావు. అవన్నియును వాక్కటియే, భేదమేమియును లేదని శ్రవణమువలన దెలిసికొని మననిదిధ్యాసములవలన అభేదదర్శనమైననే ఆత్మజ్ఞానముగలిగి ఆనందసుఖమనుభవించవచ్చును. మననముజేయవలయును, మననములేకున్న శ్రీరామకృష్ణపరమహంసగారు చెప్పినట్లు దేవాలయమునకు వెలుపల భేరీమృదంగ భరతనాట్యాది మేళతాళములు మ్రోగుచుండి లోపల దేవుడు లేనట్లు ఆనందముగలుగదు. గాన మననముచేసి అభేదజ్ఞానముకలిగిననే ఆత్మానందసుఖము గలుగును.

మననముచేయగా చేయగా అభేదజ్ఞానము క్రమముగ కలుగును. ఒక్కపర్యాయమే కలుగదు. బోధించడముగూడ వారివారిబుద్ధికి దగినట్లు కొన్నిగబోధించి క్రమముగ వారికి తేవలయును. చెంబడవాడొకడు చేపలుపట్టను సముద్రముమీద తెప్పకొయ్యపై పోవుటకుముందు పండ్లు టెంకాయ కల్లుసారాయి మొదలైనవాటితో సముద్రునిపూజించునపుడు, సమీపమునందున్న బ్రాహ్మణుడొకడువానినిజూచి సముద్రము నెందుకు పూజించెదవు, యీచెంతనుండు దేవాలయములోని దేవునిపూజించరాదా యనియడిగినందుకు ఆచెంబడివాడు అయ్యా! మాకు చేపలనిచ్చి అన్నముపెట్టి కాపాడుకర్త యీసముద్రమేగనుక మాకుదేవుడైన యీసముద్రమునే మేను పూజించవలసినది మాకు వేరే దేవుడులేదని చెప్పెను. స్వామికి సారాయి కల్లు సమర్పించు యాచెంబడివానివంటివానికి అప్పుడు అవసరపడి యొక్కసారియే ఆత్మజ్ఞాన బోధజేసిన అనర్థము సంభవించును, గాన, శుక్రోదయమునుచూపి అరుణోదయమగుకాలమైనదనిన్ని, అరుణోదయమునుచూపి సూర్యోదయమగుకాలమైనదనిన్ని తెలుపునట్లు క్రమక్రమముగా బోధించి త్రిప్పినట్లయిన మనస్సున చక్కగ గ్రహించి సూర్యోదయమైనట్లు వైరాగ్యముగలిగి సూర్యప్రకాశము పూర్తిగనైనట్లు ఆత్మానందముకలుగును. వైరాగ్యముకుదరక ఆనందముగలుగదు. అందువలననే ముందు రామచంద్రుని కట్టివైరాగ్యముగలిగినదని వాసిష్ఠమునందు చెప్పబడ్డది. వైరాగ్యము కుదరడము కష్టమైనను అందుకు తగిన సాధనమును ప్రయత్నపూర్వకముగ చేయవలయును. కష్టమని వదలగూడదు. దినమునకు అర్థగంటకాలమైనను యేకాంతస్థళమునగూర్చుని సాంసారికధర్మములను మఱచి యితరచింతలనుమాని మననాభ్యాసము చేయుచుండవలయును.

కొద్దికొద్దిగనే కొండనెక్కవలయును. చిన్నచెట్టె పెద్దదియగును. చిన్నచెట్టును పెట్టునపుడే మృగములుదినిపోవుననియును, బాలురు పెరికివేయుదురనియును, సకాలమున నీళ్లులేకపోవుననియును భయమువలన కాపాడుట కష్టమనిపించును, పెద్దదైనవెనుక కష్టముండదు, ఫలమునిచ్చును. అట్లే మొదట శ్రవణమననాది అభ్యాసముచేయునపుడే కష్టమనిపించును చేయుచురాగారాగా వైరాగ్యముద్భవించి అందుకు సూచకముగ అన్నియును మిథ్యయని దోచి అన్నిటియందును విరక్తిగలిగి తుదకానంద సుఖమును పొందవచ్చును.

అట్లుజేయుటకు ప్రతిబంధకములైన శరీరము ధనము ఆయువు బాల్యము యవ్వనము మొదలైనవాటి స్వభావములను తెలిపి, యవ్వన కౌమార్యములు రెండును వొకస్వభావముగలదియేగాన, యాశలయందు స్త్రీచాపల్యమువలన బుద్ధిచెడుచున్నదని చెప్పి అట్టిచాపల్యమునుగలిగించు స్త్రీలయొక్క స్వభావమునుగూర్చి రామచంద్రుడు చెప్పబోవుచున్నాడు.

స్త్రీవిషయాదులయందు చాపల్యముండగూడదనియును విరక్తికలుగవలయుననియును బోధించునపుడు యేప్రకారముజెప్పిన అందున బడిచెడిమగ్నులైయున్నవారికి విరక్తిగలుగునో ఆప్రకారము జెప్పవలయునుగాని వేరువిధముగ జెప్పిన ప్రయోజనములేదు. నిజమైనమాటలు చెవులకు యింపుగనుండదు. తొల్లి విభీషణుడు రావణునితో సీతనుడిసికొనిపోయి,శ్రీరామునకిచ్చి శరణాగతిపొందుమని హితోపదేశమునుచేసినది రావణుని చెవులకింపుగ దోచకుండినపుడు శ్లో॥ సులభాః పురుషారాజన్ సతతం ప్రియవాదినః। అప్రియస్యతు పథ్యస్య వక్తా శ్రోతాచదుర్లభః॥ యని జెప్పెను,—— అనగా, ప్రియము (మృదువైనముఖస్తుతిమాటలు) చెప్పెడువారు అనేకులుందురుగాని, హితము (కఠినమైన క్షేమకరమగు మాటలు) చెప్పెడువారుండరు యొకవేళ యుండినను వినునట్టివారుండుట దుర్లభము అని జెప్పెను.

పథ్యము చెప్పెడివైద్యుడు యున్ననే వ్యాధినివర్తించును. జ్ఞానమార్గమును బోధించు సద్గురువు దొరుకుట అరుదు. జ్ఞానముకలుగుటకు మూలమైన విరక్తిమార్గమును అజ్ఞానికి బోధించిన, తాగుబోతుకు తాగవద్దనిన యెంతఆయాసము కలుగునో అంత ఆయాసముకలుగును. సన్మార్గమునందభ్యాసములేనివారికి ‘అనభ్యాసే విషం శాస్త్రం అజీర్ణేభోజనం

విషం' అనునట్లు, వివేకముగలుగుమాటలను జెప్పినవిరోధముగ దోచును. యొకవేళ వినినను అందున విపరీతార్థములే గల్పించుకొందురు.

ఒకయవివేకపు రాజువద్దకు యిరువురు శాస్త్రవేత్తలుపోయి యాశీర్వదించి, రాజా మీరు సత్కథాశ్రవణమును జేయవలయును, లేకున్న 'యథా రాజా తథాప్రజా' యనునట్లు పురజనులు పుణ్యమును సంపాదించుకొనజాలరు గాన భారతభాగవత శ్రవణమును జేయవలయునని చెప్పినందుకు రాజుసమ్మతించి, భారతమును అంతఃపురమునందున్న తన రాణికిని, భాగవతమును తనకును వినుపించమనెను. అట్లొకసంవత్సరము విని యొకనాడు రాణినిజూచి, నీవు భారతమును విని యేమితెలిసికొంటి వని రాజడిగెను. తమరు భాగవతమును విని యేమితెలిసికొంటిరో చెప్పమని రాణి యడిగిన, కృష్ణునికి పదియారువేల గోపస్త్రీలు యుండిరనీ భాగవతమునందుండగా రాజుగానున్న నాకు అందునసగముసంఖ్యగల స్త్రీలైనను లేరే యనువ్యసనమును పొందియున్నాననెను. అంతట రాణి, భారతమునందు ద్రౌపదికి అయిదుమంది పురుషులుండిరే నాకు తమరు వొకరేయున్నారే మరినలుగురుయుండిన బాగుండుననెను. ఇదియే వారాగ్రంథములను విని గ్రహించినసారము.

ఇట్లే కొందరు వేదాంతశ్రవణమునందునగూడ యేదైన దృష్టాంతములను జెప్పిన వాటిలోని సారాంశములను వదలి నిస్సారములైన పదములను వాక్యములనుమాత్రము పట్టుకొందురు. వైరాగ్యమునుబోధించునపుడు సంసారాదులయందు పామరమును స్త్రీచాపల్యమును వదలవలయుననియును, దాని ననుసరించినవిషయములను తేటపడునట్లు చెప్పిన, వాటికి విపరీతార్థములను కల్పించుకొని వినికికొనువారును భయపడువారును కొందరుందురు. కాళిదాసు, వేమన్న, పట్టిత్తుస్వామి, భద్రగిరిస్వామి, మొదలైనపెద్దలందరును మొదట తమకుండిన యట్టిపామరమును, చాపల్యమును వదలి వైరాగ్యము నవలంభించి వారియనుభవమునుబట్టి లోకులకు విరక్తిమార్గమును వివరముగ తెలుపుగ్రంథములనువ్రాసిపెట్టిరి.

చక్కగ నాలోచించి అన్నియును నశ్వరములనియును దేనితో నేమియు సుఖములేదనియును, ఆత్మజ్ఞానము యొకటియేసుఖమునిచ్చునదియనియును, తెలిసికొని యన్నిటిని మనస్సావదలి వాటితో నంటియంటక నుండవలయునని చెప్పుటయేగాని సంసారాదులయందు విరక్తిగలుగవలయుననగా గృ

హావాసము విడిచి వనవాసముచేయునుటయును, ఆలుబిడ్డలను అనాద రణజేసి అడవులకు పొమ్మనుటయును గాదని యిదివరకే అనేక పర్యాయ ములు చెప్పబడినది.[1] 'ఉలగత్తోడు వొట్టువాళ్ల' అని పెద్దలు చెప్పియు న్నట్లు,అన్నియును వుండినను వుండవచ్చునుగాని వాటియందుమనస్సునువుం చరాదు. మనస్సుమాత్రము ఆత్మానందసుఖమునందేయుండవలయును.[2]

పాత్రమునందు చమురుపోసి భక్ష్యమును పచనముచేయునప్పుడు మొదటశబ్దముగలిగి భక్ష్యము బాగా పక్వమైనంతటనే యాశబ్దమెట్లుడిగి పోవునో అట్లె వైరాగ్యమునందు మనస్సు పరిపక్వమవంతట క్రమముగ ప్రపంచవ్యాపారములు తనంతటనే వదలిపోవును. అట్లు వదలిపోవుటకు క్రమముగ సాధకముచేయుచుండవలయును. ఏమియును లేకున్ననులభిం చకున్ననూ గలుగు ఆభావే విరక్తినిబొందుట శ్రేష్టమయినదిగాదు. సకల సంపదలున్ను కలిగియుండినను గలుగుభావే విరక్తియే మిక్కిలిశ్రేష్టమైన ది. విరక్తిమార్గమును చెప్పిన చేదుగనేదోచును. మంచిది చేదుగనేయుం డును. అయినను చెడ్డవ్యాధికి చేదుమందుయిచ్చిననే శీఘ్రముగ కుదురు ను. తమకు యిష్టమని తీపుమందుతినిన అనర్థము వచ్చును. తమకుమంచిదని తోచి తమయిష్టముచొప్పున పాండవులు ఆయిదుమందియును యొకద్రౌ పదిని వివాహము చేసుకున్నపుడు, శ్లో॥ కుంకుమ పజ్కకళజ్కితదేహా । తుంగపయోధరకంపితహారా । నూపురదిప్యల సట్పదపద్మా । కంనవశీ కృతేఘువిరామా॥ అనగా అంతటి అ స మా న రూ ప వ తి యైనద్రౌ

(1) చ॥ వనమునసున్న నేమి, గృహవాసముజేసిన నేమియాత్మభా ।
వనయున సంగవృత్తియరివర్గ జయంబును, గల్గియుండినన్ ॥
వనమునసున్న నేమి, గృహవాసముచేసిననేమియాత్మభా ।
వనయున సంగవృత్తియరివర్గజయంబును, లేకయుండినన్ ॥
(నారద పురూరవ సంవాదము.)

(2) కీర్తన॥ పెండ్లాము బిడ్డల పెట్టుకో కావలసియుంటే
యిండ్లను మరిరెండు కట్టుకో ॥
పెండ్లాముబిడ్డల యీకండ్లచూచుకొని శబరి,
పండ్లుతిన్నావానిమనః కండ్లచూచుకొనవే మనసా॥
(పెద్దల చాటుకీర్తన)

పడి శరీరము యెట్టివారినైనను వశపరచుకొనునుగాన వారైదుగురిలో కలహములుగలిగి యనర్థముగునేమోనని తలచి నారదమహర్షి వారివద్దకు బోయి ధర్మరాజునుజూచి, యొకేభార్యను సుందోపసుందులను యిద్దరు వివాహముచేసికొనినందున జగడమాడి చెడిరను కథను సూచనగజెప్పి, వారైదుగురిలో యొకరొకరికి యొక్కొక్క సంవత్సరము వశవర్తినియై యుండవలయునని నియమించెను. ఆకార్యమునకా నియమము పథ్యము పంటిదియై పరిణమించినది.

లోకమునందు వివేకమును విరక్తియును సాధారణముగకలుగదు. దేనిదేనియందు విరక్తిగలుగుట కష్టమో ఆయావస్తువుయొక్క వాస్తవమైన స్థితిని చక్కగ తెలిసికొనిననే అట్టివిరక్తి సీఘ్రముగ మనస్సాకలుగును.

కావుననే రామచంద్రుడు పురుషులకు కామవికారమునుకల్గజేయు, స్త్రీలు.— అనువారి శరీరస్వభావమునుగూర్చి యిట్లు చెప్పెను.

శ్లో॥ మాంస పాంచాలికాయాస్తు యంత్రలోలేంగపంజరే ।
స్నాయ్వస్థి గ్రంథశాలిన్యాః స్త్రియాః కి మివశోభనం॥

ఎముకలు, నరములు, మాంసపు కదుములతోనిండి, యంత్రపుబొమ్మ వలెదిరుగుచున్న స్త్రీ శరీరమను గూటియందేమి సుఖమున్నది,

శ్లో॥ త్వఙ్మాంసరక్త భాష్పాంబు పృథకృత్వావిలోచనం ।
సమాలోకయరమ్యంచే, త్కింముధాపరిముహ్యాసి ॥

నేత్రములయందు మాంసము నెత్తురు వేడినీరు వీటిని వేరువేరుగ జేసి చూచినట్లయిన వాటియందును సుఖముకనుపడదు,

శ్లో॥ మేరుశృంగ తటోల్లాసి, గంగాజలరయోపమా ।
దృష్టాయస్మిం స్తనే, ముక్తాహారస్యోల్లాసశాలితా ॥

శ్లో॥ శ్మశానేషు దిగంతేషు, సయేవలలనా స్తనః ।
శ్వభిరాస్వాద్యతేకాలే, లఘుపిండయివాంధసః ॥

మేరుపర్వతముపైనుండి ప్రవహించు గంగానది కాంతివలె శోభించు ముత్యాలహారాదుల యలంకారముతోనుండు స్త్రీలయొక్క స్తనములను మరణాంతమునందు స్మశానమునందు పెద్దపిండములను గంగలో గలిపి గట్టునపెట్టిన చిన్నపిండములను దినునట్లు కుక్కలు మొదలైన జంతువులచే జెఱకి తినబడుచున్నవి. స్త్రీలయొక్క స్తనములె మొదటపురుషులను మోసపుచ్చి విషయాదులకు వారి మనస్సును ఆకర్షించుచున్నది.

శ్లో॥ యుక్తంకింతవశర్వరీశముఖ మద్వేణీసమాకర్షణం ।
రిధ్యాయాంవహారతత్కథం తవకుచద్వంద్వం మదీయ్యంమనః ।
వ్యత్యస్తం విధినిక్షితం ననుమమా ప్రాణేశయుక్తంవదా ।
వక్షోజాంబరకర్షణోద్యతకరః కృష్ణస్సఖీస్తాతునః ॥

అనగా, నాజడనుబట్టి యీడ్చుట న్యాయమాయని గోపికయడిగినం దుకు నీస్తనములు నామనస్సునుబట్టి యీడ్చినందుననే నిట్లు జేసితినని కృష్ణుడు చెప్పినందుకు, నీవు ధర్మపరిపాలనజేయువాడవై యుండి అపరాధము జేసిన వాటినిబట్టి మర్దించక నిరపరాధియైన జడనుబట్టీడ్చుట న్యాయమా యని గోపిక యడిగినట్లు కర్ణామృతమునందున్నది. శ్రీశంకరాచార్య స్వాములవారుగూడ 'శ్లో॥ నారీస్తనభరనాభీదేశం దృష్ట్వామాగా మోహావేశం యేతన్మాంస వసాధివికారం మనసవిచింతయ వారం వారం॥' స్త్రీలయొక్క స్తనాద్యవయవములను చూచినంతమాత్రముననే కామవికారముగలుగునుగాన మనస్సున తలంచనేవలదు వలదు. అని చెప్పియున్నారు. కావున అట్లు పసలేనిపిండమువంటిదనియును మనస్సును మోసపుచ్చి చెడుపునదియనియును యోచించి దానియందలి మోహమును వదలిపెట్టవలయును.

శ్లో॥ కేశకజ్జలధారిణ్యో దుస్పర్శా లోచనప్రియాః ।
దుష్కృతాగ్నిశిఖా నార్యోదహంతితృణవన్నరాన్ ॥

పాపమను అగ్నిస్వరూపులైన స్త్రీలు పురుషులను తమవల్లని తెలవెండ్రుకలుఅను అంధకారమునందుబడవైచి కన్నులతోకాల్చిశరీరజ్వాలలతో గడ్డిపోచవలె మాడ్చివేయుదురు.

శ్లో॥ జ్వలతామతిదూరేపి సరసా అపినీరసాః ।
స్త్రియోహినరకాగ్నీనా మింధనంచారుదారుణం ॥

రసముగలవారుగ గనుపించు స్త్రీలు వారినియనుభవించువారిని నరికమునందు కాల్చుటకై రసములేని యెండినకట్టెలై పరిణమించుదురని తా॥

శ్లో॥ కామనామ్నాకిరాతేన వికీర్ణాముగ్ధచేతసాం ।
నార్యోనరవిహంగానా మంగబంధనవాగురాః ॥

పక్షులను పట్టుటకు వేటకాడు వేయునట్లు, స్త్రీలు మూఢజనులను మోసపుచ్చుటకు మన్మధుడు వేయువలలని తాత్పర్యము. ఈమర్మమును తెలిసికొని మెలగువారే ధన్యులు. మరియును,

శ్లో॥ జన్మపల్వలమత్స్యానాం చిత్తకర్దమచారిణాం।
పుంసాందుర్వాసనారజ్జు నారీబడిశపిండికా॥

జననమరణములనుకొలనుయందు, మనస్సనుబురదలో దిరుగుచున్న పురుషులను చేపలు, ప్రారబ్ధమను త్రాటియందున్న స్త్రీలను యెరనుచూచి మోహమను గాలమునందు దగులుకొని నశించుచున్నారని తాత్పర్యము.

స్త్రీలవేషములవల్ల పురుషులు మోసపోవుచున్నారని, వేదనాయకంపిళ్ళకీర్తనలో నిట్లు చక్కగ జెప్పియున్నాడు.

(కమాసురాగము - ఆదితాళము)

ప॥ మాదరైనినైయాదే - నెంజే - మాదరైనినైయాదే ॥
అ। భూతలమేల్ పెరుం- పాతకముంవిప-రీతముంసేర్దుం-అదలినాల్ వరు॥

౧. అరుమంజట్పూచ్చల్ల-వోమాగకాట్టింతి ।
అకికట్టిడిప్పొల్ నిర - మారుంపచ్చోంది ।
వారుమైయా అవర్గళై - విరుంబుదర్ బ్రాంతి ।
ప్రకరుట్టువుగుందు పాత్రాల్వరుంవాంది ॥ మాదరై ॥
౨. ఇడైయిల్మయుంగువదు , శాళియ శేలై ।
ఇరుకాదుల్శోవిప్పదు - తట్టాణవేలై ।
కడైయిల్ విర్పదు - కొండెపూమాలై ।
కన్నికట్టప్పొందమిల్లాం - వారుంతోలే ॥ మాదరై ॥

(ఇందుకు తెనుగు)

ప॥ నాతుల స్మరియించక - మనసా - నాతులస్మరియించక ।
అ॥ భూతలమున బహు - పాతకమును విప ।
రీతమునొనరి - రోతయగాపర ॥ నాతుల ॥

౧. పసుపువలన ముఖ - పచ్చనికాంతి ।
పదెపదెమారును - పైమైజ్యోతి ।
వట్టిదివారల - వలచెడిభ్రాంతి ।
వారిలోపలబూచిన - వచ్చునువాంతి ॥ నాతుల ॥
౨. సొగసగుచీరెకు - స్వంతముసాలే ।
శోభిలుచెవిసొమ్ము - చేసెకంసాలి ।
సిగకొప్పునవం - గడివూమాలే ।
స్త్రీలకు స్వంతమం - తయు వట్టితోలె॥ నాతుల॥ (సశేషము-)

ఓమ్.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పన్నెండవ సంచిక.)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యస్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె.

25-9-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY
NO, 19, STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET, MADRAS.

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ, తెలుగునాడు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వాముల
వారి జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్య ప్రకరణానుబంధము.

(పన్నెండవ సంచిక)

శ్రీయుత్, సి. ఎస్. రావుగారు ఇటుల వ్రాసిరి.—

భాగవతాది పురాణములు మొదలయినవన్నియును, భగవంతుని యందు మనుజులకు అనవరత భక్తిధ్యానములు కల్గవలెనని బోధించుచున్నవి. సదా సర్వకాలమున్ను భగవంతుని ధ్యానించువారలకే నిర్వాణసుఖము కలుగును. ఏదినమునందు భగవద్ధ్యానము చేయలేదో ఆదినము వ్యర్థమైన దినముగను వ్యర్థమైనదిగను భావించ దగినది.

పాశురము.— "పోదెల్లాం పోదుకొణ్డున్ పొన్నడి పునైయ మాట్టేన్,
తీదిలా మొழிగళ్ కొణ్డున్, తిరుక్కుణం శెప్పమాట్టేన్,
కాదలాల్ నెఞ్జమన్బు, కలన్దిలేనదు తన్నాలే
ఏదిలేనరఙ్గర్కెల్లే, ఎన్ శెయ్వాన్ తోన్ఱినేనే॥"

యని తొండరడిప్పొడి యాళ్వారు.— ఇంతకాలమును భగవంతుని పాదారవిందములను పుష్పములతో పూజించకపోతిని, భగవన్నామ భజన చేయకపోతిని, భగవంతుని యందు మనస్సును నిలిపి యానందమును పొందకపోతిని, యిట్లు మనోవాక్కాయములతో నేమియును జేయక యింతకాలమును పోగొట్టితినే, నేనెందుకు వ్యర్థముగ జన్మమెత్తితినియని వ్యసనపడిరి.
ఇట్లే అప్పర్ సుందరర్ స్వాములవారున్ను,

"అరియానై, అందణర్దం, శిందైయానై, అరుమఱైయిన్,
అకత్తానై, అణువై యార్క్కుం! తెరియాద, తత్తువనై,
తేనై పాలై, తిగழ் ఒళియై దేవర్కళ్ కోనై మఱ్ఱై కరియానై,
నాన్ముగనై, కనలై, కాఱ్ఱై కనైకడలై కులవరైయై, కలన్దు నిన్ఱ,
పెరియానై పెరుంపఱ్ఱ, పులియూరానై, పేశాదనా ళెల్లాం,
పిఱవానాళే॥"

అజ్ఞానులచే తెలిసికొనబడనివాడును, బ్రహ్మజ్ఞానులచే సదా స్మరింపబడువాడును, పఞ్చభూతములకును అతీతమైనవాడును, అణుమాత్రమైన వాడును, యెవరికిని తెలుసుకొనగూడని తత్త్వస్వరూపుడున్ను, తేనెవ

లు, వీటికన్నను రుచికరములగు నామములు గలవాడును, దేవతాదులకు ను జూడశక్యముగానివాడును, బ్రహ్మానున్ను, పంచభూతములనున్ను కుక్షియందుగల మహానుభావుడున్ను, నిర్వికారుడున్ను, అగు భగవంతుని యేయేదినము మనుజుడు ధ్యానించడో ఆదినమున వాడు మనుష్యజన్మము నెత్తినవాడుకాదని జెప్పిరి. గాన వ్యర్థము గడచిపోతున్నదేయను దుఃఖ మున్ను శరీరము అనిత్యముగదాయను భీతిన్ని మనస్సునందు గట్టిగ దగిలిన వారికే అనవరతమును భగవధ్ధ్యానమునుజేసి నిర్వాణసుఖమును పొందవల యు ననుబుద్ధిపుట్టును. తనశరీరము అనిత్యమని నిజముగ మనస్సునకు దోచి న తక్షణమే తక్కినవన్నియును యట్లే అనిత్యమైనవని తప్పక తోచి అన్నిటి యందునను వైరాగ్యముకలుగును, అట్టి వైరాగ్యము బాల్యయౌవనాది శేషదశయందైనను కలుగవచ్చును. శ్రీమచ్ఛంకరాచార్యులవారు నెనిమి ది సంవత్సరముల బాల్యముననే సన్యసించిరి. వారి భగవధ్ధ్యాన శ్లోకము లైన 'లక్ష్మీనృసింహ మమదేహి కరావలంభం' అనునవి అత్యద్భుతము లై యున్నవి.

ఇదిగాక యొక ద్రవిడదేశపురాజకుమారుడు వివాహమును పట్టాభిషేకమును అయినపిదప మంచి యౌవనప్రాయముననే పూర్వ జన్మపుణ్యమువలనను భగవదనుగ్రహమువలనను వైరాగ్య ముద్భవించి, యొకనాడు సింహాసనమునుండి లేచి తనరాజ్యమును, తల్లి, తండ్రి, దారా,పుత్రమిత్రా మాత్యాదుల నందర్ను వదలి,తపస్సుచేయబోయెను. అతని చరిత్రము 'మహారాజాతురవు' అను గ్రంధమునందున్నది. అట్లడ వికి పోవునప్పుడు తల్లితండ్రాదులు త్రోవకడ్డపడి పోవద్దని ప్రార్థించగా యారాజకుమారుడు వారితో నిట్లుచెప్పెను 'అరివినోక్కుడిలవరుక్కు త్తాయి తంద్రైవై యువ్వుడలదనైనోక్కు-విరై యునీరు పాదానకరణమన్నిరుమాయై యునిలుండాగుం కురియుదువింగాయిణ్ మణ్ణిలెనైప్పిరాదవరలై యకొణ్గై నీరునిరై యుమదియులరే, నీర్ నిల్లుమెనవిరువరైయు నీత్తుప్పోనేణ్॥' అనగా, జ్ఞానమునకు తల్లితండ్రులులేరు, నాశరీరమునకై చింతించు మీరు దానికి కారణభూతులేగాని, మాయాకల్పితమైన యీశరీరముగల నాకును మీకు ను యేమి సంబంధమున్నది; ఇదివరకు నేను యెందరికో పుట్టినాను, ఈత త్వమును మీరు తెలుసుకొనలేదు. అని వారి నచటవదలి తాను వెడలి పోయెను. అంతటావనమునందంతటి మహారాజకుమారుని కట్టి జ్ఞానముకలు

గుట పూర్వజన్మ పూజాఫలము యుండవలయును, లేకున్న అట్లుగలుగ దు. కావున ప్రతిమనుజుడును యిదివరకును సత్కార్యములను సలుపక, సత్కధాశ్రవణమును సద్గురుసేవయును చేయక సుజ్ఞానమును సంపా దించకయే కాలమును వ్యర్థముగ గడచిపోతున్నదేయని వ్యసనము కలుగవల యును. శ్రీతాయుమానస్వాములవారు,

ఇప్పిరవియెనుమో రిరుడ్కడలిఱ్ మూఴ్గినా
నెన్నుమొరు మకరవాయ్పట్టు, టిరువినై యెనుంతిరై
యినెత్తుంసుఖుర్చుద, మెనకోఱ్ఱంగైవరిశైకాట్టుం
దుప్పిదత్తినుడిం తుఱ్ఱు మయక్కుండమారుత
చ్చుళ్ళుట్టవందువదదుప్ప, చ్చోగారవాసైయాంకానాదు
వానదినుకంద జెనమేలుమూర్ప, కైఱ్ఱపరిశుకార
గ్గోప్పెన్ అరివాన అంగముంకై విట్టుమరిమయంగి
కళ్ళవంగకాఱ్ఱలఱ్ఱ వరువరెంద్రుంజియే, కణ్ణుమవికాట్టు
మశిమేఱ, ఎప్పరియుము త్తియాంక నై శేరవుఱకరుత్తై
శైవయో శత్తాగియెఱ శిత్తమిశైకుడికొండయరివాన
దైవమే తేజోమయానందమే॥ యని జెప్పిరి.

అనగా, పుట్టుకయను అంధకారమయిన సముద్రములోబడి అహం కారమనే మొసలినోట పట్టుబడి, పుణ్యాపాపములను అలలచే క్రిందుమీదు గ త్రోయబడి, యింద్రియవిషయాదులను సుడిగాలిచే చుట్టిచుట్టి గొట్టబ డి అంత్యములేని ఆశయను ఆకాశగంగ నాతలపై బడుచుండగా, దీనినుం డి తప్పించుకొని దాటిపోవుటకు అస్థిరమైన యీశరీరమును యీతబుట్టను నమ్ముకొని స్థిరమయిన జ్ఞానమను నావను వదలిపెట్టితిని, యిపుడు మహా భయంకరమయిన యముడను చోరనావ యెప్పుడువచ్చి నన్ను దీసికొని పోవునోయని భయపడి నోటిమాటలతో చెప్పటకు సాధ్యముగాని మోక్ష సుఖమును యెట్లుపొందుదునాయని యేడ్చుచున్న నన్ను కటాక్షించవల యునని తాత్పర్యము. ఈప్రకారము అనిత్యమైన యీశరీరము యెప్పుడైన నను తెలియకనేపోవునే ఆత్మజ్ఞానమును యెప్పుడు వడయుటయని దుఃఖిం చుచుండువానికి యెవరును చెప్పవలసియుండదు. ఎట్లనగా, అమ్మా, నా కు నిద్రవచ్చుచున్నది నిద్రించెదను నాకు ఆకలిగొనినప్పుడు నీవు నన్ను లే పుమని చెప్పబిడ్డనుచూచి, నాయనా నీకాకలిగొనిన నేను లేపవలసినది

లేదు, నీయంతట నీవే లేవవలసివచ్చునని తల్లి చెప్పినట్లు, బహిర్ముఖవ్యాపారమను నిద్రలో జూచునవియన్నియును అనిత్యములని తెలిసికొనినంతట అంతర్ముఖలక్ష్యములేక కాలము వ్యర్థమయిన దేయను వ్యసనమును నట్టి ఆకలిగలిగినవారికి ఆత్మజ్ఞానమునకై పాటుపడమని యొకరు చెప్పవలసిన పనిలేదు, ఆకలిగొన్నవా రన్నమున కాశించునట్లు, సంసారదుఃఖములను బోగొట్టుకొని మోక్షమును బొందుటకు సద్గురూపదేశమును వారే వెదకి సంపాదించుకొందురు. అట్టి వ్యసనము గలిగి సద్గురూపదేశమును వెదకుచున్న రామచంద్రమూర్తి యింతకుముందు దెలిపిన బాల్యావస్థకు ఆవలి దశ యైనట్టియు అట్టి దుస్స్వభావమే గలదియైనట్టియు,

యౌవనావస్థను:— అనుదానినిగూర్చి యిట్లు చెప్పెను.

శ్లో॥ బాల్యావస్థా మసౌత్యక్త్వా, పురూనభిహతాశయః ।
ఆరోహతి నిపాతాయ, యౌవనం సంభ్రమేణతు ॥

బాల్యావస్థయందు అనేక బాధల ననుభవించి మరియొకవిధమైన బాధల ననుభవించుటకు మనుజుడు యౌవ్వనదశను చెందుచున్నాడు;

'కామాతురాణాం నభయంనలజ్జా' యనునట్లు,

శ్లో॥ స్వచిత్తబిలసంస్థేన, నానావిభ్రమదాయినా ।
బలాత్కామపిశాచేన, వివశఃపరిభూయతే ॥

యవ్వనప్రాయమునకువచ్చిన పురుషుడు తన మనస్సు అను బిలమునందుండు కామము అను పిశాచముచే బలాత్కారముగ పట్టుకొనబడినవాడై దానివలన అనేకవిధములైన విభ్రాంతులు గలిగి అవమానపడుచున్నాడు.

కామము, అనగా ఆశ, యవ్వనమునందు పట్టు స్త్రీవిషయాదులయందాశయను కామపిశాచమును జయించుటకు యెంతటివారికైనను సాధ్యముకాదు. అట్టి కామపిశాచముపట్టినందుననే పూర్వము యింద్రచంద్రాదులును మహర్షులునుగూడ అనేక అవస్థలబడిరి.

పాట.— చందిరన్ కెట్టదుం పెణ్ణాలె - తవదారుగర్ కెట్టదుం పెణ్ణాలె।
ఇందిరన్ దేహముత్తువదుం - భిన్నమాయ్ మైయిదదుం పెణ్ణాలె ।
రావణన్ కెట్టదుం పెణ్ణాలె - పౌవురాత్తుదర్ కెట్టదుం పెణ్ణాలె ।
పాండవర్గళుదు - ద్రోవదనాదియుం-యుత్తమదుం పెణ్ణాలె మానిడనే॥

కోవిలకొ పట్టదుం పెణ్ణాలె - తవంకౌశికర్ విట్టదుం పెణ్ణాలె ।
అవల్ తవం శైద భస్మాసురన్ - అళిన్దదుం పెణ్ణాలె - మానిడనే ।
శండయుం దండముం పెణ్ణాలె - కుత్తువెట్టువెట్టుంపెణ్ణాలే ।
మండైక్కుడైవదుం తూక్కాలె నిర్పదుం మంగైయాలల్లవో। మానిడనే॥

(ఇందుకు తెనుగు.)

పాట.-- చంద్రుడు చెడ్డది స్త్రీవలన - సతి - దాయకల్ చెడ్డది స్త్రీవలన ।
ఇంద్రుని దేహము యోనులుగా నట్టి - భిన్నములైనది స్త్రీవలన ।
రావణుమరణము స్త్రీవలన - లంక - రాక్షసహతము ను స్త్రీవలన ।
దొడ్డరాజులైన దశ్యోధన నాదులు-రూపుసించి స్త్రీవలన మానవుడా॥
కోపిలుడగాగింది స్త్రీవలన - తపః - కౌశికుభంగము స్త్రీవలన ।
తపసు చేసిన భస్మా-సురుడును తా-ప డిసింది స్త్రీవలన। మానవుడా॥
జగడము జంతియు- స్త్రీవలన-చాల-కొట్లు తిట్లుపెట్లు స్త్రీవలన ।
శిరసులు ద్రెంచుట - కొత్తిలోనిల్చుట - స్త్రీ మాట్లవల్లనే। మానవుడా॥

ఇట్లు పురుషులకు కలుగు సమస్తదుఃఖములకును స్త్రీలే మూలమనుటకు దృష్టాంతము గా॥

శ్లో॥ స్త్రీయోహిమూలం నరకస్య పుంసాం - స్త్రీయోహి మూలం
పాపస్యపుంసాం । స్త్రీయోహిమూలం కలహస్య పుంసాం -
స్త్రీయోహిమూలం మరణస్య పుంసాం॥ యని అనేకమంది పెద్దలు చెప్పియున్నారు.

ఇట్లు యౌవ్వనమునందు పరస్త్రీగమన ఆశయనుపిశాచముపట్టి యాకించునప్పుడు, ఆ స్త్రీలవలననే అన్ని యనర్థములును సంభవించును, కావుననే

పాశురము॥ వంబులాంకూందల్ - మనవియైత్తురందు పిఱర్ పొరుళ్
తారమొండ్రివత్తె-వంబినార్ యిరందాల్ నమండ్రుమర్పట్టి
యెత్తివెత్తు యెరియెళుగింద్ర శంబినాల్ యియండ్రి
పావమై పావి తళ్ళవెనమొళివదరఱంజి నంబినేన్ వందున్
తిరువడి యడైన్దేన్॥ అనగా,

సుందరమైన స్వకళత్రమును వదలి పరస్త్రీని పరిగ్రహించినవాడు గతించగా యమదూతలు వానిని పట్టుకొని యెర్రగా కాలియున్న లోహప్రతిమలను జూపి, పాపీ, వీటిని ఆలింగనము చేసికొనుము అనుమొదలైన భయంకరమగు మాటలనువినుటకు భయపడి దీనుడనై నీపాదపద్మములనాశ్ర

యుంచితిని జగత్తేగాయని శ్రీతిరుమంగైయాళ్వార్లు చెప్పియున్నారు. ఇట్లు యుభయమైనను దోచి భగవద్ధ్యానము జేయవలయును. అట్లు చేయని వారివిషయమై శ్రీతొండరడిప్పొడియాళ్వార్లు తిరుమాలైలో 'పెణ్ణిరాల్ శుగఙ్గళుమ్ పాప్పర్, పెరియదోర్ ఇడుమ్బై పూణ్డు...' యనుపాశురములో, రాత్రికాలమునందు భుజించి స్త్రీభోగసుఖమును గోరి శయనించునప్పుడు, శరీరపోషణకైక్కృశించి మనస్సునొచ్చి సర్వేశ్వరుని ధ్యానామృతమునుపా నముచేయనేరనివారు అట్లయినట్లు దినగోరుదురో యనిచెప్పియున్నారు. ఇట్లు యవ్వనమున మనస్సుచెడి మంచి తెలివియుండదు. గాననే రామచంద్రుడు,

శ్లో॥ ఏష్వప్యపి ప్రసన్నాపి పాపస్య విహితాయనే । మతిఃకలుషతామేతి ప్రావృషివతరంగిణీ॥ ఎంతవిశాలమై నిర్మలమయిన మనస్సుగలవాడైనను యవ్వనకాలమునందు వర్షాకాలమున నదులలో కలకబారిన యమునునీళ్లవలె, కలకబారి చెడిపోవుచున్నది యని చెప్పెను.

ఎంతచదువు చదివినను సార్థకములేదు. చదువుకును ఆత్మజ్ఞానమునకును సంబంధములేదు. యెంతచదివినను శ్రవణ మనన నిధిధ్యాసములులేక వైరాగ్యము గలుగదు. ఎన్నిశాస్త్రములు చదివినను సద్గురువులనాశ్రయించి శ్రవణ మననాదులుజేయక వేదాంతశాస్త్రమునకు సరియైన అర్థము తెలియకపోవడమేగాక సాధారణచర్యయును విపరీతముగనే యుండును.

యవ్వన వైదిక బ్రాహ్మణుడొకడు కావేరీతీరమున తులామాసస్నానముజేసిన సుమంగలులకు(ముత్తైదువులకు) ఆస్నానమహాత్మ్య శ్లోకములను రసాభాసముగజెప్పి, వాటి 'అర్థము' గలదే అది యెట్లనగాయని యనుటలో అరవమున 'అరతముండే' యనియును పిదప దక్షిణతాంబూల సమయమున పండ్లు ఫలస్వర్ణపుష్పవస్త్రాదియుక్త తాంబూలము తనవంటి సద్బ్రాహ్మణునకిచ్చిన పుణ్యమును యిహపరసుఖములునుగలుగుననియును చెప్పుటలో "పుణ్యముండే-ఇహముండే. పరముండే' యనిజెప్పెను. 'ముండే' అనుదానిని పూర్వపదముతో చేర్చిపలికినపుడు 'విధవస్త్రీ' యనియును, సంధిని విభజించి 'వుండే' యని పలికిన, స్థిరముగ కలుగుననియును, అర్థమగుచున్నది. అందరు సుమంగలులు వున్నసందర్భమున అట్టి అమంగళవాచక ప్రయోగమును, ఆశాయుక్తమైన ఆత్మస్తుతియును జేయగూడదను తెలివిలేక ఆయవ్వనమున్ను, ఆత్మజ్ఞానములేని వట్టిచదువున్ను అట్లు నటింపజేసినది.

కావున సద్గురుసేవజేసి శ్రవణమననాదులవలన జ్ఞానమును పొందవలయును గాని చదివినమాత్రమున ప్రయోజనములేదు.

రామచంద్రుడు మరియు నిట్లు చెప్పెను. శరీరమను మరుభూమియందు యవ్వనమను యెండమావుల కొఱకు మనస్సను మృగము (జింక) త్రుళ్ళిత్రుళ్ళి పరుగులిడుచుపోయి విషయములను గుంటలో పడుచున్నది. యవ్వనముండునంతవరకును కాముకులు కామజ్వరపీడితులై నశించుదురు. ఎవరు యవ్వనసంకటములలో చిక్కకొనక తప్పించుకొను జ్ఞానమునుసంపాదించుకొనినవారో వారే పూజనీయులును, మహాత్ములును, పురుషులనగుదురు. అట్టివారు దుర్లభమనటకు,

శ్లో॥ వినయభూషితమార్యజనాస్పదం-కరుణగౌరోజ్జ్వలమావలితంగుణైః
ఇహహిదుర్లభమంగశోభావనం-జగతికాననమంబరగంయథా॥

ఈజగమునందు వినయవిధేయవిజ్ఞానాదిసద్గుణములతో గూడియున్న యవ్వనముగలవారు ఆకసమునందడవివలె దుర్లభమని రామచంద్రుడనెను.

వారు చెప్పినట్లు జ్ఞానమటులుండ, వినయవిధేయతలు అనగా తాను అహంకార గర్వమును వదలిన సాధుత్వము గలుగుటయే కష్టము. భగవంతుడతి సులభుడు. ఆయన కట్టిగర్వములేదు. శ్రీపురంధరదాసుగారు చెప్పినట్లు,

కీర్తన॥ ప॥ హువ్వతరువరుమనగె - హుల్లతర్వార్॥
అ॥ ఆలకుమీపతిగె-అవగిల్లైగర్వార్॥
చ॥ భాగ్యదల్లినోడలు-లక్ష్మిదేవిగపతియు - రూపదల్లినోడలు మన్మధగెపితను, అధికారదల్లినోడలు అంబుజోద్భవనయ్య, భూపతనదల్లినోడలు, భూదేవిరమణా॥ హువ్వ॥

భగవంతుడు భాగ్యమునందు జూడ లక్ష్మిదేవికి పతియును, రూపమునందు మన్మధునికి తండ్రియును, అధికారమునందు బ్రహ్మకు తండ్రియును, భూస్థితియందు భూదేవికే నాయకుడును, అయ్యుండియును, యెవరైన తనను పుష్పములచే పూజించినమాత్రమున వారింటికి కసవు మోసికొనివచ్చి పశువులకు వేయును, ఆయన కేమాత్రమును గర్వములేదు.

కావున అహంకార మమకారాదులను వదలి శరీరము అనిత్యమని సదా జ్ఞాపకమునందుంచుకొని, బరువుమూటను మోయువాడు ఆమూటను యెప్పుడుదించుదునాయని యెంత ఆతురముతోనుండునో అంత ఆతుర

ముతో యీశరీర తత్వమును చక్కగా విచారించి విషయాదులందేమియు సుఖములేదని ఒక్కటొకటిగవదలి యందున వైరాగ్యము గలుగవలయును.

శ్రీమద్రామాయణములో జెప్పియున్నట్లు,

“శ్లో॥ హిత్వాధర్మం, తథార్థంచ కామంయస్తు నిషేవతే । సవృక్షా గ్రే యథాస్తుప్తనిపతితః ప్రతిబుధ్యతే॥” ధర్మమునువదలి కామవిషయాదుల ననుసరించువారు చెట్టుపైకిపోయి ఒకలేతకొమ్మను పట్టుకున్నవాడెట్లుపడిపోవునో, అట్లుచెడిపోదురు.

“శ్లో॥ నన్దన్త్యుదిత ఆదిత్యే, నన్దన్త్యస్తమితేరవౌ । ఆత్మనో నావబుధ్యంతే, మనుష్యా జీవితక్షయం॥”— మనుజులు సూర్యోదయమునందున్ను సూర్యాస్తమమునందున్ను సంతోషించుచున్నారుగాని తమఆయువునందు అంతకాలము తగ్గిపోయినదేయనువ్యసనపడు బుద్ధిలేకున్నది.

వ్యర్థముగ ఆయువు క్షీణించిపోతున్నదే యనుదుఃఖము కలుగవలయును. మనుజులకు యిట్టిదుఃఖములేక విషయాదుల దుఃఖములో బడియున్నారు. శరీరమునందు జీవుడుచేరినదిమొదలు కష్టములు గలుగును. వాటినన్నిటిని నివర్తించుకొని మోక్షమునకు పాటుపడవలెను. పరమాత్మకు జీవునికి జననమరణాది దుఃఖములులేవు. జీవాత్మయును, పరమాత్మయును నొకటిగనేయుండును. యెప్పుడు వేరగుననగా, ఆశయనునది గలిగినప్పుడు వేరగును.జనకమహారాజు యాగశాలయందుబుట్టి యోనిసంభవురాలుగానట్టి సీతను జీవాత్మయనవచ్చును. సీత, యనుపదము స్త్రీలింగముగాన, సదాసర్వేశ్వరుని ఆశ్రయించియేయుండును. సీత యను జీవాత్మ, రాముడను పరమాత్మతోగూడి, మోక్షమార్గము నవలంబించియుండగా, మారీచుడను స్వర్ణమయమాయా మృగముపై ఆశయను భ్రమగలిగి తత్క్షణమున, పరమాత్మనుండి వేరై, రావణుడను అహంకారమునకు వశమగును. జటాయువను కర్మయోగమువలన తప్పించుకొనుటకు ప్రయత్నపడియును, ప్రయోజనములేనందున రావణుడను అహంకారము తనను పట్టిదీసుకపోవుచుండగా, ఆభరణములను పడవేయడమను కొన్నిసత్కర్మలనుజేయును అట్లు దీసికొని పోయి లంకయను శరీరమునందు బెట్టి ఆ రావణుడను అహంకారమునకు ఆత్మజులైన, మదమాత్సర్యాదులను యింద్రియ విషయాదుల మధ్యనుంచును. రాముడను పరమాత్మ సీత యను జీవాత్మయేమైన సత్కర్మలజేసినవాయని తెలసికొనను వెదకుచుబోయి ఆయాభరణ

ములను సత్కర్మలను జూచి సీతయను జీవాత్మ తన పాపములను బోగొట్టి ఆత్మజ్ఞానమున కాశించి యున్నదనిన్ని జ్ఞానోపదేశమునకు దగియున్నదనిన్ని తెలిసికొని గురువనకు దగిన సద్గుణములుగల హనుమంతుడను ఆచార్యుని వుపదేశమంత్రము నిచ్చిపంపును. పరమాత్మ తనకునియమించినపనియందు హనుమంతుడను ఆచార్యుడు పరమభక్తి విశ్వాసములనుజూపి ఆసత్కర్మ జేసి జ్ఞానాసక్తిమై యున్న జీవాత్మను కష్టపడి కనిపట్టి దుఃఖాంధకారమును తెరను దీసివైచి మానవ జన్మస్వభావమును దెలిపి రాముడను పరమాత్మ విషయమైన సత్కథాశ్రవణమునుచేయించి శాంతపరచి "ఓం నమో నారాయణాయ" అను యెనిమిది రత్నములు గల రామముద్రికయను అష్టాక్షరీ మంత్రము నుపదేశించును. పిదప జీవాత్మకు బంధవిముక్తియగునను మనోనిశ్చయము గలుగును. శ్రవణానంతరము మననిధిధ్యాసల వలన సీతయను జీవాత్మ రావణుడను అహంకారమును బొత్తిగ నశింపుజేసి జననమరణాగ్ని గుండములోనుండి నిర్మలముగ వెడలి మరల యధాప్రకారముగ రాముడను పరమాత్మ యందైక్యమై యుండును. రామాయణ తత్వమిట్టిదని యెఱుగవలయును.

ఇందున గురువుగ చెప్పబడిన హనుమంతు డెంతటి మహానుభావుడనగా "వినా రామం- వినా భీష్మం- వినా శుకం- వినా హనుమంతం" అనగాః స్త్రీవిషయాదులను బొత్తిగ నెఱుగని పరశురాముడు, భీష్మాచారి, శుకబ్రహ్మం, హనుమంతుడు అనునీనలుగురిలో నొకడైన నిత్యబ్రహ్మచారియైన వుత్తముడు. సద్గురువున కుండవలసిన యుత్తమగుణములలో నిదియే ముఖ్యమయినది.

వేదాంతవిషయములను జెప్పెడువారెవరైనను యుండవచ్చునుగాని చెప్పినదానిని శ్రద్ధతో వినిమననము చేయువారు వేయిమందిలో నొకరైనను యుండుట దుర్లభము.

శ్లో॥ ఏషాం నవిద్యా నతపో నదానం నచాపిశీలం నగుణో నధర్మః।

తేమర్త్యలోకే భువిభారభూతాః మనుష్యరూపేణమృగాశ్చరంతి॥

అనినట్లు, యెవరికైతే బ్రహ్మవిద్యయును, భగవధ్యానమును, ధాతృత్వమును, సత్ప్రవర్తనయును, సద్ధర్మగుణమును లేవో, అట్టివారు భూమికి భారముగ తిరుగులాడు మానుషవేషమును ధరించిన మృగములతో సమానులని తాత్పర్యము.

ఓమ్.

జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదునాలకండవ సంచిక)

PART-1

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యన్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీనృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపంబడియె.

18-9-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY:

NO. 19. STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET: MADRAS.

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ. బెంగుళూరు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వాముల
వారి జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము.

(పదునొకండవ సంచిక - ౧వ భాగము.)

శ్రీయుత, సి. యన్. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి:—

లోకమునందు ఆనందము, ఆనందము, అనునది అపరూపమైనది, దానిని అనుభవసిద్ధముగ నెఱుగనివారికి మాటలతో చెప్పిన సుఖములేదు. ఆనందమనుదానిని అనుభవించి తెలుసుకొనవలయునే గాని దానికి నిజమైన అర్థము యేనిఘంటు (*Dictionary*) నందునుకనుపడదు. ఎట్టిదృష్టాంతమును దానినిజస్థితిని దెలుపజాలదు. ఐనను యిపుడు చెప్పబోవు దృష్టాంతమునకన్నను వ్యక్తమయినదిలేదు. ఒకనాడు యమునానదీతీరమున పూర్ణచంద్రోదయసమయమున గోపికాస్త్రీలమధ్య శ్రీకృష్ణభగవానులు రుక్మిణీసమేతులై ఆనందముగ విహరించుచు భక్తియును ఆనందమును వారికెంతవరకును యేతీరుననున్నదని పరిశోధించుటకు నొక సుందరమయిన ఆవుదూడను మృతినొందునట్లు మాయజేసెను. ఆదూడనుజూచి యాస్త్రీలందరును దుఃఖపడగా భగవంతుడా స్త్రీలనుజూచి మీరు దుఃఖపడనేల మీకెంతవరకును దేనియందు నిజమైన ఆనందము కలదో దానిని వొక్కొక్కరును తప్పక నిజముగ జెప్పినట్లయిన యాదూడ మరల బ్రతుకునని చెప్పగా, మొదట నొకగోపిక భగవంతునిజూచి, యీయమునలో నీతోడ జలక్రీడ యాడుట నాకానందమనెను, మరియొకతె సదా నీతో భోగించుట నాకానందమనెను, మరియొకతె సదా నీమురళీగానమును వినుట నాకానందమనెను, మరియొకతె సదా నిన్నుచూచుచుండుట నాకానందమనెను, మరియొకతె మంచి ఆభరణవస్త్రాదుల నలంకరించుకొని సదా నిన్నాలింగనముచేసికొనియుండుట నాకానందమనెను, యిట్లందరు గోపికలును అనేకవిధముల చెప్పినను యాదూడ బ్రదుకలేదు, తుదకు లోకనాయకియు తన ప్రియభార్యయు నగు రుక్మిణీదేవివైపున భగవంతుడు చూడగా ఆమేలేచి స్వామీ! నీవేనేను, అనగా నీవును నేనును నొక్కటిమేయని తెలుసుకొని ఆనందించుచుండడమే నాకు బ్రహ్మానందమని తననిజస్థితిని చెప్పినవెంటనే, మృతినొందిన యాదూడ బ్రతికిలేచినది. ఇట్టి నిశ్చయమును నిశ్చలమును

నైన ఆనందముగలిగినగదా ఆనందము, యిట్టిదని దెలియును. ఆనందము కలుగుటకు చపలమయిన చిత్తమును స్వాధీనపరచుకొని నిలుపుటయే సాధనము. మనస్సు స్థిరముగ నిలువనియెడల ఆనందమెప్పటికిని కలుగనేరదు. ఆనందముగ నున్నానని మాటచెప్పవచ్చును గాని అది నిజమైన ఆనందము గాదు. మనః చాంచల్యము మానక ఆనందముకలుగనేకలుగదు. మనస్సునకు అంతర్ముఖమును బహిర్ముఖమును, కలదనియును, అంతర్ముఖమున జూచిన ఆత్మలాభము కలుగుననియును బహిర్ముఖమున జూచిన ప్రపంచ వ్యాపారములకు లాగి పలుదుఃఖముల పాలుజేయుననియును యిదివరకే చెప్పబడినది. 'మత్తయెడత్తేడివాழ், నాళైపోక్కామల్, పుత్తయెడత్తై తేడి, పురంగవదెక్కాలం' అనినట్లు ఆనందములేని తన వెలుపల బహిర్ముఖమున చూచుకొనుచు వృధాగా కాలముగడపిన నేమిఫలము; ఆనందము నిజముగయున్న తనలోపల అంతర్ముఖమున చూచుకొనుచు ఆనందసుఖమును అనుభవించవలయును అని తాత్పర్యము. సదా బహిర్ముఖమున చూచుచు ప్రపంచవ్యాపార చింతగలవానికి, శరీరము పోతుందను భయమును వ్యసనమునుగలవానికి నిమిషమయినను నిద్రపట్టదు. శరీరము యెప్పుడైనను పోవలసినదేయను నిశ్చయజ్ఞానముగలిగినంతటనే నిద్రబట్టును. బహిర్ముఖమున జూచుచున్న యొకపామరుడు యొకసరుకును మరియొకయూరికి యోడమీద ద్రవ్యలాభముకొరకు పంపి యదిమొదలు ఆయోడ యిప్పటికంత దూరముపోయియుండును యిప్పటికాయూరు చేరియుండును యిప్పటికా సరకు విక్రయమైయుండును యని ఆసరుకును ఆయోడయును కంటికెదుట కనుబడకుండినను ఆయోడపోవునదియును ఆయూరు జేరునదియును ఆసరకు విక్రయమును దాను ప్రత్యక్షమున చూచుచుండునట్లు మనస్సున సదా స్మరించుచు దానివలని ద్రవ్యలాభము తనచేతికివచ్చువరకును, యెట్లు నిద్రపట్టక వేరే వ్యవహారమును గమనించకయుండునో అల్లై కాయం, నిలైయల్ల వెంద్రు, కాణ్బారంగువరో, తూయఅరుళ్పత్తాత్తొడర్వార్ పరాపరమే' యని శ్రీతాయుమానస్వాములవారు చెప్పినట్లు, శరీరము అస్థిరమని తెలుసుకొనినవారు, మాయ,యనునిద్రలోబడకుండ సంసారదుఃఖములోచిక్కుకొనక ఆత్మజ్ఞానలాభమును పొందుటకొరకు సదా ప్రయత్నముచేయుచుందురని తాత్పర్యము. అట్లుచేయక వ్యర్థముగ కాలము గడపుచుండిన అస్థిరమయిన శరీరము యెప్పుడో పడిపోవును. పలుదేశముల ప్రయాణి

కులు మధ్యమధ్య బంధువులోను, సత్రములలోను, చావిళ్ళలోను సంధించినప్పుడు ఆప్తులవలె అన్నిమాటలాడుకొని అన్నివుపచారములను చేసికొని వారి వారి ప్రియాణపూర్తియైన బంధువులను సత్రములను చావిళ్ళను విడుచునప్పుడు వొకరితోనొకరు చెప్పకపోవునట్లు శరీరమునుండి జీవుడు వెడలిపోవునప్పుడు తనకు ఇష్టమైనవారినందరిని వదలి చెప్పకనే తాను మాత్రమే పోయిమరియొక శరీరమునుధరించుచున్నాడు. గావున శరీరము అనిత్యమైనదని గమనించక, ఆత్మలాభమును తెలిసికొనక, ప్రపంచవ్యాపారములను దగ్గించుకొనక యెంతకాలము ప్రపంచ వ్యాపారములయందు మనస్సువుంచియున్నను అంతకాలమున్ను ఆత్మజ్ఞానము కలుగనేరదు. ప్రపంచధర్మము యెట్లున్నదనగా,

"వేదనూల్ పిరాయంనూఱు, మనిశర్ తాంవ్పుగువరేఱుమ్।
పాదియుమురఙ్గిప్పోగుం, నిద్రయిల్ పదినైయాణ్డుం।
పేదై పాలగనదాగుం పిణిపశిమూప్పుత్తున్పమ్।
ఆదలాల్ పిఱవివేణ్డేనరఙ్గమానగరుళానే॥

అని శ్రీతొండరడిప్పొడియాళ్వార్లు చెప్పినట్టున్ను,

"శ్లో, ఆయుర్వర్ష శతం నృణాం, పరిమితం రాత్రౌతదర్ధంగతం।
తస్యార్ధస్యపరస్యచార్ధమపరం, బాలత్వవృద్ధత్వయోః।
శేషంవ్యాధి వియోగదుఃఖ, సహితం సేవాది భిర్నీయతే।
జీవేవారితరఙ్గ చంచలతరే, సౌఖ్యంకుతః ప్రాణినామ్॥"

అని భర్తృహరి చెప్పినట్లున్నూయున్నది.

అనగా మనుజులకు వేదమునందు నూరు సంవత్సరముల వయస్సనియును జ్యోతిష సిద్ధాంతమునందు నూటయిరువది సంవత్సరము లనియును జెప్పియున్నది. వేదోక్తప్రకారము 'శతమానంభవతి' అనినూరుసంవత్సరములైనను, యేబదిసంవత్సరములు, నిద్రతోడను యిరువదియైదుసంవత్సరములు, బాల్య, యౌవనములతోడను, మిగిలిన యిరువదియైదు సంవత్సరములు, వార్ధిక్యవ్యాధి, వ్యసనమును, మొదలయిన దుఃఖపరంపరలతోడను, సమాప్తమగుచున్నది గాని మనస్సు ఆత్మలాభమును పొందు టెప్పుడు. సదా ఆనందమును గలుగజేయు ఆత్మలాభమునకు వుపయోగించని జన్మమునందాయువు యెన్నిసంవత్సరములున్న నేమి ప్రయోజనము. సదా చింతతో నలయుచుండువానికి సుఖమును, సంతోషమును, ఆత్మజ్ఞానమును,

ఆనందమును యెట్లుకలుగును. సదా శరీరమునకై కష్టపడుచు ప్రపంచ యాశాబద్ధుడై బహిర్ముఖచింతచేయుచుండువారు మంచి జన్మమునుయెత్తి యును సుఖమేమియున్నది. బాల్యమునందున దెలియకపోయినది. తర్వాతనైనను బుద్ధినిదెచ్చుకొని సత్కార్యములను జేయవచ్చునుగదా, అప్పుడు గూడ బంధుమిత్రకళత్రాదులయొక్క పోషణ భూషణాది పలువేషాలకొఱకై (యెంత ఆస్థియుండినను) యింకను ద్రవ్యార్జనము చేయవలయునని భ్రమగలిగి యలయుచు దరిద్రుడైయుండును, మనస్సుయొక్క చాంచల్యమునున్ను, బహిర్ముఖ వ్యాపారములనున్ను తగ్గించక, ఆత్మలాభముకొఱకు మనస్సును యేమాత్రము నుపయోగపరచక సదా ద్రవ్యార్జనభ్రమగలిగియుండువారు యెన్నిలక్షలాస్తి గలిగియున్నను దరిద్రుడేయగుదురు.

ఈ ప్రపంచముయొక్క మాయ మిక్కిలి బలమయినది. అట్టిమాయా సంబంధమైన యీశరీరము జయించుటకు అసాధ్యమైనదిగాన, ఒకరాజ్యమునందు శత్రురాజులు జయించుటకు సాధ్యముగాకుండ కట్టియున్న కోటతో సమానమని పెద్దలు పోల్చియున్నారు. 'అంజికల్లాలొరుకోట్టై - అంద ఆనందకోట్టైక్కు వాంబుమవాశల్ - తనపన్ది నాదద్ది నానా' అనగా, యీశరీరము, పృథ్వి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము అను పంచ భూతములను అయిదురాళ్ళతో కట్టబడి, నవరంధ్రములను తొమ్మిదివాకిళ్లు గల కోటయని యొక మహానుభావుడు చెప్పియున్నాడు.

'జాయతే మృతయేలోకో, మ్రియతే జననాయచ' పుట్టుట గిట్టుట మొదలయిన షడ్వికారములను నవిశరీరమునకేగాని జీవాత్మకుయెప్పుడును యేమాత్రమునులేదు. ఇట్టిశరీరమును శాశ్వతమనుకొనియుండడము చాల మూఢత్వము. మనము చూచునవియన్నియును మాయతోసంబంధించినదని మనస్సునందు స్థిరముగ తోచవలయును. శ్రవణమునందిట్టి విషయములను యెన్నిమార్లు వినినను, యెంతసేపు వినినను, వినినంతవరకేగాని అవతల బోయిన నేదియును జ్ఞాపకముండదు. శరీరము మాయామయమయినదని యును, శాశ్వతమైనదికాదనియును, యెప్పుడో విడిచిపోవుట స్థిరమనియును, అనేకదినములుగా మీకు యుపన్యాసముచేయబడుచున్నందుకు మీరు మనస్సును స్వాధీనపరచుకొని, దాని చాంచల్యమును నిలుపుటకు అభ్యాసముచేసి ఆత్మజ్ఞానమునకై పాటుపడవలయును, అని సభవారిని గూర్చి

మిక్కిలి నొక్కి చెప్పి శ్రీభాగవతస్వాములవారు రామచంద్రవిశ్వామిత్రుల సంభాషణ నందుకొని చెప్పనారంభించిరి.

క్రిందటి యుపన్యాసదినమున, శరీరము శాశ్వతమైనదికాదనియును పుట్టినదిమొదలు మృతిబొందువరకును దుఃఖకారణమేయనియును చెప్పబడి నది. ఇట్టి శరీరమునకు బాల్య యౌవన కౌమార వార్ధక్యములను నాలుగు అవస్థలు గలుగుననియును, అందున మొదటిదైన,

బాల్యము.— అనుదాని యవస్థనుగూర్చి రామచంద్రుడిట్లు చెప్పెను

శ్లో॥ లబ్ధ్వాపి తరళాకారే, కార్యభారతరంగిణి ।
సంసారసాగరేజన్మ, బాల్యం దుఃఖాయకేవలం ॥

ముందుచెప్పినట్లు అస్థిరమైనట్టియును, విశ్రాంతిలేనట్టియును శరీరమును దాల్చి, అనేకప్రపంచవికారకార్యములను తరంగములు (అలలు) గల సంసారమను దుఃఖసముద్రమునందు జననమొందిన వాని బాల్యమంతయును దుఃఖకరముగనేయుండును. శరీరము అస్థిరమైనది, అందులో బాల్యము అతి వ్యసనకరమైనది, యెట్లనగా,

శ్లో॥ అశక్తిరాపదస్తృష్ణా మూకతా మూఢబుద్ధితా ।
గృధ్నుతా లోలతా దైన్యం, సర్వం బాల్యే ప్రతిష్ఠితం ॥

శ్లో॥ మనః ప్రకృత్యైవచలం, బాల్యంచంచలతాపరం ।
తయోస్సంశ్లిష్యతోస్త్రాత, క ఇవాంతఃకుచాపలే॥

బాల్యమునందు బలహీనము ఆపదలు ఆశ మూకతనము, మూఢబుద్ధి, లోభము, చాంచల్యము, దీనత్వము యిన్ని లక్షణములు గలిగియుండును. ఇదిగాక మనస్సే చంచల స్వభావముగలది బాల్యమున్ను అతిచంచలమైనది, యీరెండున్ను జేరినట్లయిన, చాంచల్యమున కంత్యమెక్కడిది. కనుక ఆపదగలుగునను తెలివిలేని అసమర్థతవలన పసిబాలుడు వీధి వెంబడి బండ్లు, గుర్రములు పశువులు మొదలైనవాట మధ్య కన్నులులేని వానివలెదిరిగి, పాము తేలు నిప్పు దీపము ఏటిని చేతబట్టుకొని, భావి గుంట మొదలైనవాటిని జూడబోయి పడి, ఆపదలను దెచ్చిపెట్టుకొనును, యేమి సంకటము కలిగినను, యేమికావలయునను కోరిక బుట్టినను తన అభిప్రాయమును చెప్పటకు మాటలురాక మూగవలె యేడ్చుచుండును. తాను కోరిన యేవస్తువునైనను దెచ్చియిచ్చుటకు తనతలిదండ్రులకు శక్తిలేద

ను బుద్ధిలేక రైలుబండి, మోటారు బండివంటి వాటినైనను గావలయునని యును వాటిని దన చిన్నతిత్తిలో దాచిపెట్టుకొందుననియును తెలివిలేని మాటల నాడుచుండును. ఒకపిల్లవాడు కాలణాకు క్షౌరముజేయించుకొని చిల్లర లేకుండినందున అర్ధణాదీసికొనిపోయి మంగలవాని కిచ్చి వానివద్ద కాలణాదీసికొనుట మఱచి రాగా, కాలణా తెచ్చితివా యని యడిగిన తల్లినిజూచి, అమ్మా కాలణాదీసికొనను మరచినాను, వాడు బాగా క్షౌరముచేయువాడు వానివద్ద కాలణాదీసికొనుటకు బదులు ఆకాలణాకు నీవు వానివద్ద క్షౌరముచేసికొనుము అని ముద్దుమాటలతో మూఢత్వమును వ్యక్తపరచెను.

ఇట్లే, అతి చంచలబుద్ధిని గలిగియుందురు. మొదట నొక కొయ్యబొమ్మను గోరుదురు, దానినిచ్చిన మరియొకదానిని, ఆవల మరియొకదానిని యిట్లె యెంతసేపైన నెన్నిటినైనగోరుచుందురు తుదకా మొదటి కొయ్యబొమ్మతోనైనను నేమియును దీసికొనకనైనను ఆటల పరాకున దిరుగుచుందురు. ఇట్టి చంచల బాల్యావస్థలుగల జన్మము లెన్ని యెత్తబడెనో యింకనెన్ని యెత్తవలయునో తెలియదు. ఈవిషయమై ధృవస్వామి మిగుల చక్కగ జెప్పియున్నారు.

ధృవుడు అయిదేండ్ల బాలుడైయుండి తనతండ్రి తొడపై నెక్కి కూర్చుండవలయునని అపేక్షించగా తన సవతి తల్లి యోర్వలేక "తండ్రి తొడనెక్క వేడుక దగిలెనేని। బూనినాగర్భమున నాడుపుట్టకన్య। గర్భమున బుట్టగోరిన గలదె నేడు। జనకుతొడయెక్కు భాగ్యంబు సవతికొడక।।' యని పొడిచిమాడి, 'సిరిధవుడు (విష్ణువు) పదపద్మము లాశ్రయింపు పాయకహరినా। యుదరమున బుట్టనిచ్చును' యని చెప్పిన సవతితల్లిమాటలకు సహించక తనతల్లివద్దకుబోయి చెప్పిన యామెదుఃఖించి, నాయనా! నీసవతితల్లి చెప్పినటుల 'సర్వశరణ్యం। దనగలహరిచరణంబులు। గను జనకునియంకమెక్కగాదల తేసెద।।' అని చెప్పిన, అదియే గురూపదేశంబని తలంచి తల్లికి నమస్కరించి తక్షణంబె యిల్లువిడచి యడవికి జని తపస్సుజేయ నిశ్చయించి పోవుచున్న సమయమున నారదుం డెదురుబడి ధృవుని వృత్తాంతము నడిగితెలిసికొని ఆబాల్యమున అంతటి వైరాగ్యముగలిగినందు కానందించి అనుగ్రహించ దలచినవాడై యిట్లుచెప్పెను. బిడ్డా! యీ పసితనమున సదా ఆటలయం దాసక్తితో తిరుగుచుండవలసిన యీప్రా

యమున నీవెక్కడ తపస్సెక్కడ సకల సామ్రాజ్యములు వదలి నీవడవికి పోవుటకు తల్లిదండ్రులెట్లు నిర్దయులై సమ్మతించిరి. అడవిమృగములను చూచి భయపడుదువు. మహాయోగీంద్రులకే కష్టమైన నిష్ఠ నీవనుష్ఠించలేవు, యింకను కొంతకాలము గడపి యోచించవచ్చునని చెప్పిన నారద మహర్షినిజూచి ధృవస్వామి యిట్లు చెప్పెను.

శ్లో॥ జాతోఽహం మాతపసా రాజ్ఞః కర్మవిముక్తైః స్పృహాశేఽపన్నం ।
సునీతిగర్భే క్రిమివిట్పూర్ణే, ఖేదం సర్వం హ్యనుభవం ॥

నాతండ్రిచేసుకున్న తపస్సువల్ల నేను మలమూత్రాది పురుగుల గుంటయగు నాతల్లిగర్భమున పదిమాసములు పలుబాధల ననుభవించితిని, నా కట్లుండ నాతల్లి కేమైన సుఖముగలదాయసిన,

శ్లో॥ అకాలనిద్రాహారైర్బాల్యే, ధాత్రిమాతా ప్రావాలక్షమాం ।
తైలాస్వాదైరమితంఖేదం, రోదనవిపులైరన్వభవం ॥

నేను అర్ధరాత్రివేళ లేచి యేడ్చినను నాతల్లి నిద్రభంగమై లేచిన న్నోదార్చి, నాకు స్తన్యపానమునిచ్చి నేను కోరినవన్నియును యిచ్చి తృప్తిపరచి, అట్లుతృప్తిపరచుటకు సాధ్యముకానప్పుడును నేను రోగపీడితుడైనప్పుడును దుఃఖించుచు నాకు స్నానపానాదులచేయించునపుడును తైలాది యౌషధముల నిచ్చునపుడును నేను సులభముగ యామెకు లోబడక రోదనముజేసిన నాతల్లి యెంత దుఃఖముననుభవించియుండును. ఇదిగాక,

శ్లో॥ మాతుఃక్షీరం యన్మాసని పీతం జన్మని జన్మని పతితం మే ।
భూమౌ తావత్ క్షీరాబ్ధిస్స్యాత్ తెమితంజననం హ్యన్వభవం ॥

నేను తల్లిపాలు త్రాగునపుడు క్రిందకారిపడిన పాలబిందువులనుచేర్చిన యొకపాలసముద్రమైయుండును. ఇందువలన నేను యెన్నిజన్మములెత్తితినో యెన్నికష్టముల ననుభవించితినో లెక్కబెట్టజాలను, మరియును,

శ్లో॥ మాధపరుదితం నయనాంబుకణం సన్నిహితంచే జలధిసమం ।
సంఖ్యాతీతే జన్మనిహింసాం నానారూపాం మన్వభవం ॥

అట్లు అనేకజన్మములయందలి బాల్యదశలలోనే నేడ్చినపుడు నాకంట నుండికారిన నీళ్ళనుచేర్చిన యొకపుష్ప సముద్రమైయుండును. ఇట్లు యెన్ని జన్మములయందు యెందరు తల్లులకు యెంతకష్టములను హింసలను కలుగజేసితినో నేనెన్నిదుఃఖముల ననుభవించితినో లెక్కపెట్టజాలను గాన యిట్టిజన్మములయందు యేమియును సుఖములేదని తెలిసికొని పరమేశ్వరు

ని యేకాగ్రచిత్తంబున నిలిపి తపస్సుచేయ నిశ్చయించితినని ధృవస్వామి నారదమహర్షితో చెప్పెను. అవల రామచంద్రుడు విశ్వామిత్రునితో నిట్లు జెప్పెను,

శ్లో॥ స్త్రీలోచనై స్తటిత్పుంజై ర్జ్వాలామాలై స్తరంగకైః ।
చాపలం శిక్షితం బ్రహ్మన్ శైశవాక్రాంతచేతసః॥

చంచలమైన స్త్రీలయొక్క నేత్రములును, మెరుపులును, అగ్నిజ్వాలలును, సముద్రపు అలలును వాటిచాంచల్యమును బాల్యమునందుండు వానియొక్క మనస్సునుజూచి నేర్చుకొనినవి. అనగా, నిమిషములోన స్త్రీలదృష్టి యెందరిపురుషులయందైనను ప్రసరించును, మెరుపులు యెన్నివిధములనైనను మెఱయును, అగ్నిజ్వాలలును అట్లే లేచును, సముద్రమునం దలలును యెన్నివిధములవయునను పొంగును, గాన వీటిచాంచల్యమునకన్నను బాల్యదశాచాంచల్యము యెక్కువయని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ స్తోకేన వశమాయాతి స్తోకేనైవ వికారితాం ।
అమేధ్యయేవరమతే బాలః కౌలేయకోయథా ॥

బాలకుడు స్వల్పమున వశమగును, స్వల్పమున వికారమును జెందును, శునకమువలె అమేధ్యమునందుబడి యాడుచుండును. ఎంతవెలగల గొప్ప మాణిక్యమునిచ్చినను పారవైచి యొక కొయ్యబొమ్మను కోరి దీసికొని సంతోషించును. కుక్క కుప్పదిబ్బమీద గూర్చునియున్నప్పుడు యెంగిటాకునంటగూడదని యోచించుచు యెవరైన యొకయెంగిటాకు దెచ్చి వేసిన వెంటనే బరుగెత్తి దానివద్దబడి నాకును, అట్లె బాలకుడు యెవరైన చూచుచుండునంతవర కూరకుండి యావల దనమలమూత్రములలోబడి యాడుచుండును. యింతేగాక,

శ్లో॥ సంప్రాప్తోభువనంభోక్తు మిందుమాదాతుమంబరాత్ ।
వాంఛతేమనసాశ్వర్యేణ తత్సుఖాయకథంభవేత్ ॥

బాలకుడు చూచినవస్తువులన్నియును దినవలెనని కోరును, కొన్నిసమయములందు మన్నునుగూడ దినును, ఆకాశమునందున్న చందమామను తనవద్దకు రమ్మని పిలుచును. (శ్రీకృష్ణుడుగూడ బాల్యమున మన్నుదిన్నట్లును తల్లియైన యశోదాదేవియడిగిన దినలేదని సాధించి తన నోరుదెఱచి

(సశేషము.)

ఓమ్.

జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదియవ సంచిక.)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యన్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపంబడియె.

14-9-14.

COPIES AVAILABLE AT Y - GOVINDARAJULU CHETTY
NO, 19. STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET: MADRAS.

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ. బెంగుళూరు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వాముల
వారి జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము.

(పదియవ సంచిక.)

శ్రీయుత, కె. యస్. రావుగారు యిట్లు వ్రాసిరి:—

ఈయుపన్యాస విషయమైన జ్ఞానవాసిష్ఠమనకు కృతినాయకుడైన శ్రీరాములవారికి ప్రపంచవిషయములయందు వైరాగ్యముగలిగి సకలకర్మలను వదలి చింతాక్రాంతుడై యుండుచున్న సమయమున వారికి వసిష్ఠ మహర్షి జ్ఞానవాసిష్ఠమను గ్రంథములోనున్న పరమార్థ విషయములను బోధించినట్లు మునివరుడు చెప్పబడెను. అట్టి గొప్పగ్రంథమునకు కృతినాయకుడైన శ్రీరాముని నామ మహిమను గూర్చి కొన్ని వ్రాయవలసియున్నది.

శ్రీరామనామ మహిమను చెప్పతరము కాదు. ఇదివరలో చెప్పబడినట్లు రామనామ ధ్యానము జేయువారికి పాపము గలదని చెప్పుమహా పాతకునియొక్క పాపమునుతప్ప తక్కిన సమస్త పాతకములను పోగొట్టునదియేగాక, శరీర మనోవ్యాధులనుబాపి లోపలి శత్రువులను వెలిశత్రువులను జయించునట్టి శక్తియుక్తులనిచ్చి, సకల దుఃఖములను నశింపజేసి, జననమరణాది భయములను తొలగించి, బ్రహ్మజ్ఞానమును మోక్షమును యిచ్చును. భక్తులు కోరునట్టి కోరికలను కొల్లలుగనిచ్చుటకు రామనామమునకంటె మరియొకటి లేదు. రామనామ మట్లు ఇచ్చుటను జూచి కామధేనువును, కల్పవృక్షమును, చింతామణియును, సిగ్గుపడి చిన్నబోయినట్లు ఒక గ్రంథాంతరమున చెప్పబడియున్నది. ఈసంగతి నెఱుంగక మూఢులు అంగలార్చుచున్నారు. సముద్రము నందు బుట్టిన అమృతమును పానముచేసిన దేవతలుగూడ మోక్షము నపేక్షించునపుడు రామనామామృత పానమునే గోరుచున్నారు.

"శ్లో॥ అయంతే విశ్రాంతిం, నిగమ, నిగరాశియత్రపరమాం ।
యాదాన్తి, దన్వంతి, పృషదలవ తుష్టాం విధిముఖాః ॥
మహేశో, జిహ్వాయాం, మనుమపిసన్తై, ర్వాచ్చతుమ్మలం ।
సమస్త్యాం రామాఖ్యే, తవమధురతాం, వరణయతుకః ॥"

వొకప్పుడు చతుర్వేదములున్ను శివదర్శనార్థమై కైలాసమునకుబోగా కైలాసనాథుడైన శివు డచట కనుపడకున్న అన్నిదిక్కులయందును వెదకి తుదకు గంగలోపలదాగి రామనామామృతపాన బ్రహ్మానందమగ్నుడై యున్న పరమశివునిజూచి యావేదములు యెన్నివిధముల ప్రార్థించినను, అట్టిబ్రహ్మానందకరమైన రామనామమును క్షణమాత్రమైననువదలి యుండ జాలక వారితో నేమియు పలుకక తననిష్టయందే యుండెను. పరమశివు నంతటివారికే యట్టియానందమును గలుగజేసిన పావనమైన రామనామ మహిమను తక్కినవారేమని పొగడ గలరు.

"శ్లో॥ అబ్ధౌ, విధౌ, వధూముఖే, ఫణీనాం ముఖేచ।
స్వర్గే, సుధావసతిరై, విభుదావగంతి।
క్షారం, క్షయః, పతిమృతిః, గరళం, వినాశః।
కంఠే సుధావసతిర్వై భగవజ్జనానాం॥"

సముద్రమునందును, చంద్రునియందును, స్త్రీలముఖములందును, సర్పముఖములందును, స్వర్గమునందును, అమృతము వున్నదని పెద్దలు చెప్పుదురు. గాని, సముద్రామృతమునందు, ఉప్పుజలదోషమును, చంద్రామృతమునందు క్షీణదోషమును, స్త్రీల ముఖామృతమునందు, వైధవ్యదోషమును, సర్పముఖామృతమునందు, విషదోషమును స్వర్గామృతమునందు, వినాశదోషమునుగలుగును; సదా రామనామ భజనపరులకంఠమునందుమాత్రమే నిర్మలమైన అమృతము వున్నదని తాత్పర్యము. నీలమేఘ శ్యామలమూర్తియైన రామునియొక్క నామమును సదాకంఠమునందుంచుకొని యుండుట వలననే శివునికంఠము నీలవర్ణముగ పరిణమించుచున్నది. గాని హాలాహలమను విషమును భక్షించినందున యనిచెప్పుట సరికాదు. మరియును మహాసుధీవుడైన త్యాగరాజు 'రామనీసమానమెవరు' అనుకీర్తనలో 'పలుకు పలుకునకు, తేనె లొలుకమాట్లాడను' అనుటలో రెండర్థములిచ్చుచున్నది, రాముడుమాటలాడు పలుకుపలుకునకు నమృతము లొలుకునని యొకయర్థమును, భక్తులుస్మరించు రామరామయను పలుకుపలుకునకును అమృతధార వారికంఠమునం దొలుకునని యొకయర్థమును అగుచున్నది. ఆరామనామామృతమెంత మధురమైనదనగా;

"శ్లో॥ దధిమధురం, మధుమధురం, ద్రాక్షామధురాపి, చితాపిమధురైవా।
మధురాదపి తన్మధురం, మధురానాథ స్వనామ యద్గీతం॥"

తేనె పాలు ద్రాక్ష మొదలైనవన్నియును జేరిన మధురమునకన్నను యెక్కువమధురముగలది. కావుననే పరమశివుడు యీరామనామామృత మును కంఠమునందే నిలుపుకొని ఆ యానందమును సదా అనుభవించు చున్నాడు.

ఇట్లుచెప్పుటవలన విష్ణువు కన్నను శివుడెక్కువయని యనుకొన గూడదు. శ్రీరాములవారు శివలింగప్రతిష్ఠజేసి శివలింగార్చన చేసినట్లు ప్రమాణమున్నది. "శివలింగప్రతిష్ఠాతా- బ్రహ్మవిష్ణుశ్శంకరః- శివాయన మః- శంకరాయనమః" యని శ్రీరామఅష్టోత్తరశతనామ, సహస్రనామ శ్లోకములయందు జూడవచ్చును. యిదిగాక "మ॥ హరిరుద్రాది సురుల్నవ గ్రహము లష్టాంగాది యోగప్రతు। ల్ధరవర్ణాశ్రమయజ్ఞదాన జపసంధ్యా వందనాదిక్రియా। చరణుల్సప్తసముద్రముల్ త్రివిధ దీక్షా బ్రహ్మవిద్యాధు రం। ధరులున్ వేదపురాణశాస్త్రములు సీతారామనీవేకదా" యన్నట్లు సర్వమును యొకదేయనిమహానుభావులు జెప్పియున్నారు.

ఇట్టిమహిమగల నామమును ధరించిన రామచంద్రునికి వసిష్టమహర్షి యుపదేశించిన జ్ఞానమార్గము గనుకనే యిదిఅంతశ్రేష్టమైనదై యున్నది. రామనామముసదా స్మరించదగిన తారకనామమై యున్నది. 'స్మరతా నిత్యహరీ- మహతే మాయాకాయకరి" అనియొక మహారాష్ట్రసాధువు జెప్పినట్లు, సదా రామస్మరణ దృఢముగ చేయుచుండిన,మాయయేమిచేయ గలదు. ఇందున, హరియనగా, భగవంతుడనియును, సింహమనియును, కరియనగా, చేయనియును, యేనుగనియును, రెండర్థములున్నవి.విస్తా రమైన శరీరముగల యేనుగను స్వల్పశరీరముగల సింహము గర్జనదర్శనమా త్రమున హతముచేయునట్లు విస్తారమైన మాయను సులభోపాయమైన భగవన్నామస్మరణ నశింపజేయునని భావము.

శ్రీతాయుమానస్వాములవారుగూడ 'కాకమానవై కోడికూడు గిండాలుమొదు। కల్లిమున్నెదిర్ నిరుక్కమో। కర్మమానవైకోడి మున్నె సెయ్దాలునిన్। కరుత్తైప్రవాహవరుళై, దాగమాయ్నాడినర్కె వాదిక్కవల్లవో॥" కోటికాకులు గూడియున్నను, వొక్కరాయివేసిన యెన్నియును భయపడిపారిపోవునట్లు అనేకజన్మాంతరములయందు కోటి

పాపములు జేసియున్నను భగవన్నామస్మరణవలన భస్మమైపోవును గాని కర్మమాత్రము బాధించనేరదు. అనిచెప్పియున్నారు.

కాబట్టి మానవశరీరమును ధరించియున్నమాత్రమున నేమియును ప్రయోజనములేదు, భగవద్విషయ శ్రవణమననాదులను శ్రద్ధతోజేసి బ్రహ్మానందమున మనస్సుకరిగి కంటినుండి ఆనందభాష్పముల జెందవలయును. ఇతరులుజూచి మెచ్చుకొనవలయునని అభినయ భాష్పములను గార్చువారు కొందరుందురు. యెట్లనగా వొకదేవాలయమునందలి ఆరాధ్యులు పూజాద్రవ్యముల ఖర్చులెక్కలో ఆనందభాష్పఖర్చుకాణియని వ్రాసి యాకాణికి మిరియాలుగొని తెచ్చి పూజాకాలమున దేవునిపై పుష్పములనువేయుచు మధ్యమధ్య నాలుగుమిరియములు దననోటవేసికొని నములుచు ఆకారమువలన కంటినీరుకారగా చూచువారు ఆరాధ్యులు భగవాతార్చనయందు మనస్సులయించినందున ఆనందభాష్పము లొలుకుచున్నదని మెచ్చుకొనుచుండిరి. ఆయారాధ్యులను తొలిగించి మరియొక ఆరాధ్యులా పనికి వచ్చినంతట ఆగుట్టుబయలుపడినది. అటువంటిదిగాక మనస్సునిజముగ కరగి యానందభాష్పములు గారవలయును. అట్లుకరుగుట మహాకష్టము. కావుననే "కల్లేనుమయ్యా, వారుకాల త్రిలుగుగమేణా। యణకన్నెంజమురు గవిల్లిమే॥" సిల్పిశాస్త్రానుసారముగ రాయిమైనను వొకప్పుడు కరుగునుగాని నాకఠినమైనమనస్సుకరుగ జేయని యొకముముక్షువు మొరబెట్టెను. ఇందుకనుగుణముగ శ్లో॥ అతిమృదుహౌ, మమచరణౌ, అతికఠినంతే మనోభవానీశ। ఇతివిచికిత్సాం సంత్యజ, శివకథమాసీద్గిరౌ తదావేశం॥ అని శ్రీశంకరాచార్యులవారు శివునిగూర్చి, ఓపరమేశా! అతిమృదువైన నీపాదములను అతికఠినమైన నాహృదయమునందు బెట్టజాలనని శంకించి విడనాడకుము. కఠినమైన నీకైలాసగిరి రాళ్ళపైమెట్లుచలింతువో అట్లు నాహృదయమునందునను జేరి నన్నుకటాక్షించుమని చమత్కారముగా జెప్పిరి.

అట్టికఠినస్వభావముగల మనసును కరగించి వైరాగ్యమునుబూని, ఇది పరకుతృష్ణ(ఆశ) యనుదాని స్వభావమును, దానియందును, తనకుగల వైరాగ్యమును దెలిసి యిరుదువ్యర్థముగా పుట్టిపెరగుచున్నదని తోచునట్టి హేయమైన,

శరీరము.

యొకట స్వభావమును రామచంద్రు డిట్లుచెప్పుచున్నాడు.

,,శ్లో॥ ఆర్ద్రాంత్రతంత్రీగహనో, వికారీ పరితాపవాన్।
కాయః స్ఫురతి సంసారే, సోపిదుఃఖాయ కేవలం॥,,

అనగా, ధ్వనిగల పచ్చి నరములను తంత్రులతో పుట్టుచు దృశ్యమగుచు, పెరుగుచు, వుబ్బుచు, స్రగ్గుచు, నశించుచున్న, షడ్వికారములు గలిగిన శరీరము, సంసారదుఃఖము ననుభవించుటకే స్ఫురించుచున్నది.

,,శ్లో॥ స్తోకేనానందమాయాతి, స్తోకేనాయాతి ఖేదతాం।
నాస్తి దేహసమశ్శోచ్యో, నీచోగుణ వివర్జితః॥

అప్పటి కన్నపానాదులు దొరికిన అతిసంతోషమును, దొరకకున్న అతిదుఃఖమును జెందును. శరీరమువలె దుఃఖపడునదియును, నీచమైనదియును, గుణములేనిదియును మరియొకటిలేదు.

,, శ్లో॥ కళేబరమహంకార గృహస్థస్యమహాగృహం×××''

అహంకారము అను సంసారికి శరీరము యిల్లుగానున్నది. ఆసంసారికి దశేంద్రియములను పశువులపాడియును, చంచలమగు ఆశయను యిల్లాలును, సంకల్పవికల్ప కారణమైన మనస్సను సేవకుడును సంసారమై యున్నది. వారి కానందమును గలుగ జేయుదానితో నాకేమియు ప్రయోజనములేదు.

,,శ్లో॥ జిహ్వామర్కటికాక్రాంత, వదన ద్వారభీషణం।
దృష్టదంతాస్థిశకలం, నేష్టం దేహ గృహంమమ॥
శ్లో॥ కింశ్రియా, కించరాజ్యేన, కింకాయేనకిమీహయా।
దినైఃకతి పయైరేవ, కాలస్సర్వం నకృంతతి॥,,

కోతివంటి వక్రస్వభావముగల నాలుకయును, పదునుగల పలువరుసయను యెముకల తునుకలును, గల ముఖమను వాకిలిగల యీశరీరము, సంపదలతోటి యెల్లకాలమును వుండునట్టిదియైనను కోరదగును. అట్లుగా

క మృత్యుకాలము రాగానే పోవుచున్నదిగాన శరీరమునం దాసక్తిలేదు. మరియును, శరీర మెట్టి హేయమైనదనగా,

శ్లో॥ రక్తమాంసమయస్యాస్య, సబాహ్యాభ్యంతరం మునే।
నాశైకధర్మిణో బ్రూహి, కైవ కాయస్య రమ్యతా॥

లోపలను వెలుపలను గీ॥ చీము నెత్తురు క్రేతను చితుకుచుండు। మూత్ర మలసంయుతంబుపై మరికితోలు। కండలెముకలు ప్రేవులు నిండియుండు। యిట్టి దేహంబులం దిక నేది సుఖము॥ యనునభిప్రాయమును రామచంద్రుడు చెప్పెను.

ఇట్టి హేయమయిన శరీరమును దాల్చిన మనుజుడు మరియొక హేయమైన శరీరముగల స్త్రీయనుదానితో గూడుటకు కోరుచుండుట అవివేకమే కదా,

"శ్లో॥ స్తనౌ మాంసగ్రంథీ, కనకకలశావిత్యుపమితౌ।
ముఖం శ్లేష్మాగారం, తదపిచశశాంకేన తులితమ్।
స్రవన్మూత్రక్లిన్నం, కరివరశిరః స్పర్ధి జఘన।
మహూనింద్యం రూపం, కవిజనవిశేషైర్గురు కృతమ్॥"

యను బర్తృహరి వాక్యము చొప్పున,

క॥ చన్నులు మాంసపుముద్దలు। కన్నులు దుర్జలము బుసులుగా రెకితో రటల్। వెన్నులు నెముకల పాతర। లన్నులనిటు తెలసి వలచుట వివేకమే కా॥

యని యోచించక, భ్రమపడి

"శ్లో॥ ఖగౌవా, కుచౌవా, కనక కలశౌవా"

చక్రవాకపక్షులో స్తనములో బంగారుగిండ్లో యనియును "కిమబ్జం కింవదనం, కింముకురబింభం" తామరపద్మమో, ముఖమో, స్ఫటికబింబమో, యనియును, బిల్హణునివంటి కామాతురజన ప్రీతికరమైన కవి చమత్కారవాక్యములకు మోసపోయి దుఃఖములను దెచ్చిపెట్టుకొనుచుందురు. ఇదిగాక

"శ్లో॥ జరాకాలే జరామేతి, మృతికాలే తథామృతిం।
సమయేవా విశేషజ్ఞః, కాయోభోగి దరిద్రయోః॥"

గీ॥ ముదిమికాలమైన ముదిమియు పొడమూపు।
మరణకాలమైన మరణమొదవు।
పేదవానికైన పృథివీపతికినైన।
సమము దేహములకు సహజమిదియు॥

గావున క్షణమగుపడి మరగిపోవు మెఱుపులున్ను, శరత్కాల మేఘములు న్ను, గంధర్వనగరములున్ను, స్థిరమైనవని యెవరునమ్మరుగో అట్టిమాధా త్మ్యలే శరీరములు శాశ్వతములను కొని వాటియందు ఆశయుంచుదురు. అని రామచంద్రుడు జెప్పెను.

ఇట్లే, „శ్లో॥ నివృత్తాభోగేచ్ఛా, పురుషబహుమానోవిగళితః।
సమానాః స్వర్యాతాః, సపదిసుహృదో జీవితసమాః।
శనైర్యష్ట్యుత్థానం ఘనతిమిర రుద్ధేచనయనే।
అహోధృష్టః కాయస్తదపి మరణాపాయచకితః॥"

అనుభవించుటకు శక్తిలేక భోగములయందాశ పురుష గర్వము, స్నేహితసమూహము, కంటిచూపు, అన్నియును పోయినవి, కఱ్ఱ లేక కాలుకదల్చజాలను, యెందుకీబ్రదుకు, మరణమేమేలయ్యెను; సిగ్గుమాలిన యీశరీరము మరణమన్న భయపడుచున్నది, యేమి ఆశ్చర్యమని భర్తృహరి జెప్పియున్నాడు. కొందరు, యెవరైన మరణించినవర్తమానమును విని వానికాయుస్సు తీరి పోయెనని- తాము స్థిరముగా నుండునట్లు భావించుకొని చెప్పుదురు. రామతీర్థస్వాములవారు కాశిలో తన యాప్తుడొకడు మరణించగా ఆశవము వద్దికిబోయి చేతితోతట్టుచు „సోదరుడా! నీవుముందుబోయిన నేను నీవెనుక వచ్చెదనని చెప్పెను" ఇదికదా శరీరస్థితిని నిజముగ తెలిసికొనినవారి లక్షణము. వీరే '*Thieves will enter the house when it is unguarded*" ఇంటిని అజాగ్రతగా వదలిన దొంగలుదూరుదురు. అని జెప్పిరి. ఆవగా, శ్లో॥ నచదేహం వినారుద్రః, పురుషైర్ వేద్యతేపరః' అను కూర్మపురాణోక్త ప్రకారమును, 'నాస్తిఆరోగ్యసంబంధనం' అను అగ్నిపురాణోక్తప్రకారమును శరీరమును జ్ఞానసంపాదనకొఱకు కాపాడుకొని ఆరోగ్యస్థితియందుంచుకొనవలసినదే కాని, అట్లు జ్ఞానసంపాదనమను బందోబస్తును చేసికొనక శరీరమును వ్యర్థముగ వదలిన యెడల పైనజెప్పినట్లు అహంకారమను గృహస్థుడు యింద్రియములను దొంగలతోటి ఆక్రమించుకొని అన్నిదుఃఖములను దెచ్చిపెట్టునని తాత్పర్యము. అట్లుగాక తాయుమాన స్వాములవారు జెప్పినట్లు, 'దేగాది పొయ్యెనవే, తేర్న్ద వుపశాంతరుక్కు, మోగాదియుండోమొళివాయ్, పరాపరమే॥' యీశరీరాది సమస్తవస్తువులును నశ్వరములని చక్కగ తెలిసికొని జ్ఞానమును సంపాదిం

చి విశ్రాంతిని జెందియుండు మహానుభావులకు మోహాదివికారములు కలుగనేకలుగనేరవు అని తాత్పర్యము. కాన, "గాలిబర్వకే తూర్పికొళ్ళో" యని శ్రీపురంధరదాసువారు జెప్పినటుల, గాలియుండగనే తూర్పారబెట్టవలయును (*Make hay while the Sun shines*) అనగా రోగజరామరణాది యుపాధులు సంభవించక శరీరము బాగుండునప్పుడే కష్టపడి జ్ఞానమును సంపాదించి కడతేరుమార్గమును వెదకి తెలిసికొనవలయునని తాత్పర్యము.

(ఈయుపన్యాసాంతమున శ్రీస్వాములవారు సభవారినిగూర్చి, పైన జెప్పినప్రకారము శరీరాదులు అస్థిరములనియును సుఖమునిచ్చునది కాదనియును, మోక్షసుఖమునిచ్చునట్టి మార్గము నొకటియున్నదనియును అట్టిమార్గము నింకను దెలిసికొనలేదే, అయ్యో యింతకాలమును నున్న యాయువు వ్యర్థముగా పోయినదే యను దుఃఖమును జెందిజెంది మరిగుందనేలగదా మీకు ప్రపంచవికార కార్యసంకల్పములు వదలి మనస్సు సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మమునందు లీనమై మీరు సుఖింతురని శ్రీ తిరుప్పాణి యాళ్వార్లు సాధించిన "కొండలువణ్ణనై, కోవలనాయ్, వెణ్ణెయుండవాయాన్, యెన్నుళ్ళంకవర్ న్దానై, అన్దర్ కోన్, అనియరంగన్, యెన్ అముదనైక్కండకణ్గళ్, మత్తొన్ఱినైక్కానావే" (అనగా, శ్రేష్ఠమైన గుణములు గలిగినట్టిన్ని, పశువులను గాచునట్టిన్ని, నామనస్సును ఆకర్షించినట్టిన్ని, దేవతలకిందరకును దైవమయినట్టిన్ని, నాకు అమృతతుల్యుడైనట్టిన్ని భగవంతుని సేవించిన నాకన్నులు మరియొకపదార్థమును చూడను కోరనే కోరదు,) అను పాశురమును జెప్పుచుండునప్పుడు, వారి కమితానందపరవశత్వమువలన శరీరమును మఱచి వారినేత్రములనుండి ఆనంద భాష్పము లొలికి సభవారినందరిని సాకుర-పొడిజల్లినట్లు తనువులు ఝల్లుమనిపించి స్వాములవారియందదివరకు నుండిన గురుభక్తి విశ్వాసములను ద్విగుణించినది. ఇట్లు యీవిలేఖకుడగు సభవారివిజ్ఞాపనము.)

ఓమ్.

జ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(తొమ్మిదవ సంచిక.)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత్ స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యస్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మి నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

8-9-14

ఓమ్.

శ్రీమత్, బ్రహ్మశ్రీ. బెంగుళూరు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వాముల వారిజ్ఞానవాసిష్ఠోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్య ప్రకరణానుబంధము.

(తొమ్మిదవ సంచిక.)

శ్రీయుత, సి. యన్. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి:—

నేటిఉపన్యాసారంభమున శ్రీస్వాములవారిట్లు చెప్పిరి:— నేటి చంద్రగ్రహణమగుటవలన జ్యోతిశ్శాస్త్రానుసారముగ గ్రహణవిషయమును గురించి కొంత యుపన్యసించమని కొందరు కోరిరి. ఆవిషయమును నొకటి రెండుమాటలలో యిపుడు చెప్పేదముగాని, మరియొకప్పుడు ఆవిషయమును ప్రసంగించవచ్చుననియును, మనకిపుడు వైరాగ్యవిషయము గొప్పదియును, అత్యావశ్యకమయినదియును, మోక్షసాధనమైనదియునై యున్నది. గాన, శ్రీరాములవారికి గలిగియుండిన వైరాగ్యపద్ధతిని చక్కగ దెలిసికొని ఆప్రకారము మనముయుండుటకు ప్రయత్నపడి పాటుపడవలసియున్నది. పాటుపడకుండిన బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగదు. మోక్షమును బొందజాలరు. *(Bible)* బైబిల్ అను క్రయిస్తవ వేదమునందుగూడ '*Ask, it shall be given: Knock, it shall be opened*' అడిగినట్లయిన, యివ్వబడును, తట్టినట్లయిన తెరవబడును. అనియున్నది. అనగా, శ్రద్ధగలిగి వేదాంతశ్రవణ, మనన, నిధిధ్యానములయందునకష్టపడి సాధనచతుష్టయసంపత్తి గలిగి సద్గురువునాశ్రయించిన, జ్ఞానోపదేశమును జేయుననియును, అట్లు జ్ఞానముగలిగిన మోక్షద్వారమును తెరువబడుననియును తాత్పర్యము.

ఇట్టివైరాగ్యము ముముక్షువునకు మున్ముందుగ గలుగవలయుననుట, మనవలె, 'ఏకమేవాద్వితీయం' భగవంతుడొకడున్నాడు, అను నమ్మికగల ఆస్తికమతస్థులకందరకును అవశ్యకమైనదైయున్నది. ఇట్లు క్రైస్తవులును (*There is but one good*) భగవంతుడు నొకడైయున్నాడని (పాపములనుబాపి సుఖమునిచ్చు మోక్షమున్నదని) నమ్ముచున్నారు, మ్లేచ్ఛులును అట్లే వారిఖొరానను వేదమున, 'కుల్ హూ, వల్లా హూ, అహద్ ×× లాయిలా యిల్లలా' భగవంతుడు నొకడైయున్నాడు, అని చెప్పియున్నట్లు (మోక్షమునునదికలదని) నమ్మియున్నారు. ఇట్టి మోక్షాపేక్షగలవారిలో, సమస్తాపదలకును దుఃఖములకును కారణమగు యీసంసార

సంబంధమయిన పదార్థములయందునను, విషయాదులయందునను, వైరాగ్యము యెవరికి దోచకుండును.

పాటుపడక పట్టిమాటలతోగాని శాస్త్రపరిచయముతోగానియిట్టి వైరాగ్యముగాని వివేకముగాని కలుగనేరదు. అట్టుకలుగనివారికి గురూపదేశముజేసిన, గ్రుడ్డివానిచేతియద్దమువలెను, చెవిటివానిముందు సంగీతమువలెను, చవటినేలనాటిన విత్తనమువలెను, యేమాత్రమును ప్రయోజనకారికాదు. మనోవాక్కర్మలను త్రికరణములవలన దృఢముగ శ్రవణమననాదులు జేయువలయును. విస్తారముగ వేదశాస్త్రపురాణములను చదివినమాత్రమునపండితుడుకాడు, విజ్ఞానశాస్త్రమును దెలిసినవాడేపండితుడు, ఇందుకు దృష్టాంతముగ— ఒకానొక హిందువు బి.యే. మొదలైన పట్టపరీక్షలందు తేరి, బారిష్టరు (గొప్పవకీలు) పరీక్షనిచ్చుటకు లండను (సీమకు) పోయెను. అక్కడ జ్ఞానవేత్తయగు గొప్పదొరయొకడు ఆహిందువునుజూచి, నీవుయిచటికి యెందుకు వచ్చితివని యడిగెను. అందుకా హిందువు, బారిష్టరు పరీక్షనిచ్చుటకువచ్చితినని జెప్పెను, పిదప నీవేమిజేయుదువని యడిగెను: మాపట్టణమునకు బోవుదునని చెప్పెను, ఆవల యేమిజేయుదువని యడిగెను:కోర్టులలోవాదించి ద్రవ్యమునార్జింతుననెను, ఆవల యేమిజేయుదువని యడిగెను: వివాహముజేసికొని సంతానమును బడయుదుననెను, ఆవల నేమిజేయుదువని యడిగెను: స్థిరచరాస్తులను సంపాదించుదుననెను, ఆవల నేమిజేయుదువని యడిగెను: సంసారముతో సుఖముగనుందుననెను, ఆవలనేమిచేయుదువనియడిగెను: వృద్ధాప్యముసంభవించియుందుననెను, ఆవల నేమిచేయుదువనియడిగెను: తుదకు మృతినొందుదునని చెప్పుచు తెల్లబారిన ముఖముతో కలతనొందిన మనస్సుగలవాడైయున్న వానినిజూచి,నీవెవరైనదియును, యెట్లుబుట్టినదియును, యేదిమృతినొందునదియును, మృతినొందిన పిదప నీవేమగునదియును దెలియునా యని యడిగిన, ఆహిందువు అన్నియును జదివి మోక్షమార్గమయిన యాధర్మసూక్ష్మమును జదువుకొనలేదుగాన ఖిన్నుడై వేదాంతశాస్త్రమును చదువనారంభించి సశ్లోక కథయున్నది. అట్టి చదువుచదువుగాదు. చదువనగ నెట్టిదనగా, తొల్లిధర్మరాజు అతి బాల్యమున జదువుకొనునపుడు, ఆయన విద్యాగురువులైన ద్రోణాచార్యులు, యితర బాలుర తోపాటు, పాఠపుస్తకమునందున్న 'సత్యంవదా' సత్యమును పలుకుము,'ధర్మంచరా,

సత్యమును చేయుము, అను రెండునీతివాక్యములను చెప్పెను, ఆపుస్తకము లోని వాక్యములన్నియు నట్లే సులభమయిన చిన్నవాక్యములుగాన యితరబాలురందరును పుస్తకమును పూర్తిగ చదివిముగించిరి. ధర్మరాజుమాత్రము పైరెండువాక్యములకు పైన పాఠము చేయనేరకుండెను, విద్యాగురువు అందుకు కోపించి యడుగగా, స్వామీ! మొదటి రెండు సువాక్యముల ను నేను చక్కగా గ్రహించి ఆచరించుటకు శక్తిలేనివాడనై యుండగా తక్కినవాటిని నేనెట్లుగ్రహించగలనని ధర్మరాజు బదులుచెప్పెను. ఇట్టిది కదాచదువుయొక్క దృష్టాంతమైన మనోపాకమును, గానునే, *Greatness does not exist in reading and talking but in being and becoming* యని చెప్పియున్నది. అనగా, వేదములను చదివివాదములను చేసినంతమాత్రమున జ్ఞానులుగారనియును, (సంకల్ప వికల్పాత్మకమైన మనస్సును స్వాధీనపరచుకొని ప్రపంచము మొదలగు వాటిని మరచియుండవలయునని తెలిసికొని) గురువు చెప్పినట్లు చేయుచునుండువారే పండితులనియును, జ్ఞానవేత్తలనియును, తాత్పర్యము.

పైదినముల యుపన్యాసములను నేనుజేయుటయును మీరు వినుటయును యేమినిశ్చయము. *many a slip between the cup & the lip*। చేతనున్నది నోటికిబోవుట నిజములేకున్నది, నోటనున్నది కంఠముదాటువరకేమి నిజము, మీరు యిదివరకు వినినంతవరకైనను మరువక మననము చేయుచుండవలయును. ఇపుడచ్చువేసిన పుస్తకరూపముగ ప్రచురమగుచున్న యుపన్యాససంగ్రహములోని యంశములను జూచుకొనుచుండిన మీరు వినినవిషయములలో ముఖ్యమయినవాటిని మరువక స్మరణకు దెచ్చుకొనుటకు సహకారియైయుండును, అనిచెప్పి పిదప క్రిందటిదినమున జేసిన యుపన్యాసము నందుకొని యిట్లు చెప్పిరి.—

రామచంద్రుడు, అట్లు మొదట సాంసారిక ప్రయోజనము కొరకు ప్రధానమయిన ధనమునందునను, అట్టి ధనమువలన గలుగు దీర్ఘజీవితాపేక్షయందును, అట్లుఆయుష్యువలన గలుగు, నేను, నాదియను, అహంకారమునందును, అట్టి అహంకారమువలన గలుగు సంకల్ప వికల్పములు గల మనస్సునందునను, తనకు గలిగిన వైరాగ్యస్థితిని దెలిపి, అట్టిమనస్సువలన గలుగు భోగేచ్ఛారూపస్సున,

తృష్ణ (ఆశ)

అను దానిగూర్చి యిట్లు రామచంద్రుడు విశ్వామిత్రునితో జెప్పెను.

శ్లో॥ హార్దాంధకార శర్వర్యా, తృష్ణయైవ దురన్తయా ।
స్ఫురన్తిచేతనాకాశే, దోషకౌశికపంక్తయః ॥

చీకటిగల రాత్రికాలమునందు, గుడ్లగూబల గుంపులుబయలుదేరునట్లు, మనస్సుతోగూడిన ఆశయను అంధకారమయిన చిదాకాశములో కామ క్రోధాదులను దోషములుబుట్టినవి, యిందువలన నేమైన దనగా,

శ్లో॥ యాంయామహామవీతాస్థం, సంశ్రయామి గుణాశ్రియం ।
తాంతాంకృన్తతిమేతృష్ణా, తంత్రీమివకుమూషికా॥

నేను అసక్తితో యెట్టి సత్కర్మలనుజేసితినో వాటినన్నిటిని యాశ యనునది, యెలుకలుదారమును కొరికి తెంచివేసినట్లు, త్రెంచివేసినది, గాన నేనును నావంటివారును యెట్లున్నామనగా,

శ్లో॥ గంతుమాస్పదమాత్మీయ, సుసమృద్ధియోవయం ।
తృష్ణాజాలేపిముహ్యామో, జాలేశకునయోయథా ॥

వలయందు జిక్కుకొని దప్పించుకొనలేకయున్న పక్షులవలె, ఆశయ నుదాని వలలోజిక్కి ఆత్మజ్ఞానమును బొందుటకు అశక్తులమై తపించుచు న్నాము, ఇదియునుగాక,

శ్లో॥ తృష్ణాభిధానయాతాత, దగ్ధోస్మిజ్వాలయాతథా ।
యథాదాహోపశమన, మాశంకేనామృతైరపి ॥

ఈ ఆశయను అగ్నిజ్వాలవలన అమితముగ దహించబడితిని, ఆదహాస వేదన అమృతస్నానపానములవలననైనను, చల్లబడునని తోచకున్నది, ఇట్టిఆశయ యెంతటి శక్తిగలదియనగా,

శ్లో॥ భీషయత్యపిధీరంమాం, మంధయత్యపసేక్షణం ।
ఖేదయత్యపిసానన్దం, తృష్ణాకృష్ణేవశర్వరీ ॥

అమావాస్యచీకటివలె యెట్టిధైర్యవంతునైనను భయపెట్టును, బుద్ధి మంతుని కన్నులుగలవానినైనను గ్రుడ్డివానిగజేయును, యెట్టిశాంతచిత్త ముగలవానికైనను దుఃఖమును గలిగించును, యిట్టి శక్తిగలదియైనను యే మయినను ప్రయోజనముగలదా యనిన

శ్లో॥ అనాపజ్జితచిత్తాపి, సర్వమేవానుధావతి ।
సదాప్నోతి కలంకించి, తృష్ణాజీర్ణేవ కామినీ ॥
శ్లో॥ యన్నశక్నోతితత్రాపి, ధత్తే తాండవనీంగతిం ।
నృత్యత్యానందరహితం, తృష్ణాజీర్ణేవ నర్తకీ ॥

ముసలితనమున జారస్త్రీయును, ఆటకత్తెయును, పురుషుల మనస్సును ఆకర్షించుశక్తియును, తమకేమాత్రమును ఆనందమును ప్రయోజనమును లేకనే విటపురుషుల ననుసరించి తిరుగుచు ఆనందముగలిగియున్నట్లే నెమ్మల్లునటింతురో, అట్లే యీఆశయును నిష్ప్రయోజనముగ నందరిని ఆశ్రయించి సుఖములేనిదై యున్నట్లు నటించుచున్నది.— మరియును, యీ 'తృష్ణాచపలమర్కటీ' ఆశయను చపలచిత్తపు కోతి, ఒకచోట నిలువక, ఆకాశమునందును, పాతాళమునందును, ఏను దేశ్యముగాని చోటికిని యిట్లుఅన్నిదిక్కులయందును యెంతకును దృప్తినొందక తిరుగుచుండును,

ఈ ఆశ మరియు నెట్టిదనగా,

శ్లో॥ సర్వసంసారదోషాణాం, తృష్ణైకాదీర్ఘదుఃఖదా ।
అంతఃపురస్థమపియా, యోజయత్యతిసంకటే ॥

సంసారమునందు సంభవించు అన్నిదుఃఖములలోకి ఆశయే అధికదుఃఖమును కలుగజేసి అంతఃపురమునందున్న రాజాధిరాజునైనను అతిసంకటమునందు పడవేయును, ఇట్లు

శ్లో॥ రోగార్తిరంగనాతృష్ణా, గంభీరమపిమానవం।
ఉత్తానతాం నయత్యాశు, సూర్యాంశవ ఇవాంబుజం॥

రోగమును, స్త్రీయును, ఆశయును, యెట్టిగంభీరస్వభావుడైనను మిగుల వెలితిపరచును, గావున

శ్లో॥ లోకోయమఖిలందుఃఖం, చింతయోజ్ఝితయోజ్ఝతి ।
తృష్ణావిషూచికామంత్ర, శ్చింతాత్యాగోహికథ్యతే॥

మనుజులు విషయచింతను విడిచిపెట్టినయడల, సమస్తదుఃఖములును విడిచిపోవును, అట్లువిడుచుటయే, ఆశయను విషూచికారోగము (కలరా) ను పోగొట్టుటకు మంత్రమైయున్నది.— మరియును, ఈఆశ కత్తికన్నను, పిడుగుకన్నను, యెర్రగ కాచిన యినుముకన్నను తీక్ష్ణమైనదియై యున్నది, యెట్టిపండితునైనను, శౌర్యవంతునైనను, ధైర్యవంతునైనను క్షిమి

షమాత్రములోన గడ్డిపోచతో సమానుసిగ జేయును. అని రామచంద్రుడు ఆశయొక్క స్వభావమును జెప్పెను.

ఇట్లు 'ఆశకోఱరళవిల్లె, అఖిలమెల్లాంకట్టియాళినుం' అని తాయుమానుస్వాములవారు చెప్పినట్లు అఖండభూమి నాక్రమించుకొని యేలుచుండినను ఆశకు అంతములేదు. ఒకానొకబ్రాహ్మణవృద్ధుడు రాజమందిరమార్గమునబోవుచు మేడమీద వినోదముగ విహరించుచున్న రూపవతియగు రాచపుత్రికనుజూచి పరవశుడై కంటిరెప్పవేయకజూచుచు నిలుచుండగా, యారాజుచూచి, నీవెవడవు, యెందుకట్లు నాబిడ్డనుజూచెదవని కోపించగా; రాజా! నీపుత్రికయొక్క సౌందర్యమును జూచుచున్నాను,

Beauty is not for those who possess but those who enjoy it

సౌందర్యమనునది దానినిజూచి యనుభవించువారిసుఖముకొఱకేగాని, యాసౌందర్యమును గలవారి సుఖముకొఱకుగాదని యాబ్రాహ్మణుడు బదులుచెప్పెను. అందుకు రాజు మిక్కిలి యాగ్రహపడి వానిని యూరిబైటికి నెట్టించెను. స్త్రీలు'దర్శనాదప్రి సతే చిత్తం। ద్దర్శనాద్ర సతేషనం। సంగమాంద్ర సతేసత్వం నాశ ప్రత్యక్ష రాక్షసీ॥' చూచినంతమాత్రమున, మనస్సును, ధనమును, కలసినంతమాత్రమున బలమును హరించునట్టి ప్రత్యక్షరాక్షసులనియుండుటవలన, నాబ్రాహ్మణుడా రాజకాంతపైనున్న యాశతో ఆచెంతనున్న కాళికాదేవాలయమునకుబోయి యాదేవి బైట సంచారముబోయియున్నందున లోపల ప్రవేశించి తలుపుమూసికొనియుండెను, కొంతసేపటికి, కాళికాదేవివచ్చి తలుపుతట్టగా, నాకు మూడువరములిచ్చెదనని చెప్పిన తలుపుతెఱచెదనని నెను, అట్లేయిచ్చెదనని కాళికాదేవి చెప్పి తలుపుదెఱపించి లోపల ప్రవేశించి నీకేమి వరములు గావలయునని యడిగెను. నేనీదేశమునకు రాజుగావలసిన దొకవరమును, రాజుకొమార్తెను వివాహముగావలసిన దొకవరమును, మరియెప్పుడు నేనడిగినపుడు మూడువరములిచ్చునట్లు యొకవరమును, దీసికొనిపోవుచుండగా, యారాజు అకస్మాత్తుగ మృతినొందగా పట్టపేనుగచే పంపబడిన పుష్పమాలిక యాబ్రాహ్మణుని కంఠమునందువేయబడి యాదేశమునకు రాజై పిదప యారాజుకొమార్తెను తానువివాహముజేసికొని, మరల యాకాళికాదేవి యొద్దకువచ్చి, తాను మంచియౌవనవంతు డగుటకు యొకవరమున్ను, అన్నిరాజ్యములున్ను తనస్వాధీనమగుట కొకవరమున్ను, మరల యెప్పుడ

డిగినను మూడువరము లిచ్చుటకును మాటదీసికొనివచ్చి యౌవనదశకు వచ్చి అన్నిరాజ్యము లాక్రమించుకొని, మరలయాదేవివద్దకుబోయి తనకింక ననేక రాచకన్యలు భార్యలుగ నగుటకును, అణిమాదిసిద్ధులు గలుగుటకును రెండు వరములను మరల యడిగినపుడు మూడవవరము లిచ్చినట్లును, మాటదీసికొనిపోయి కొన్నాళ్లుగడుపగా, రాజ్యవిస్తారమువలన వ్యవహారముజరుపశక్యముగాక సంసారవిస్తారమువలన అనేకజననమరణాదిదుఃఖములుగలిగి మితిమీరినరాజ్యభారమును, సంసారభారమును దుఃఖభారమును భరించజాలక అన్నిటియందుమనువిరక్తిబుట్టి అన్నిటినివదలిపెట్టిబయలుదేరిఅడవికిబోయి ప్రలాపించుచుండగా, కాళికాదేవిప్రత్యక్షమై నీకిప్పుడేమివరము కావలయునని యడుగగా, నమస్కరించి, తల్లీ నాకిక నేమియునక్కరలేదు. 'ఓడినేన్ పెరుంపేరాశైయాల్, వులగిలూరు తోరం వొండియేయుడమ్బు। తేడినేన్ కామచ్చేటిలేపిళుందు, తియంగినేన్, మయంగినేన్ । వాడినేన్ శెరియువారియాన్, మిహందేన్వంచమే పొరుళెనమగిత్తు । నాడినేన్ యోనినుంపాడినేన్, వునయే నంబినేన్ కైవిడేల్ యెనపే॥' యని రామలింగస్వాములవారు చెప్పినట్లు, తల్లీ నేను యిదివరకు ఆహార నిద్రాభయమైథునాదివిషయములలో మునిగి యవస్థపడినదిచాలును, యిపుడు నిన్నేనమ్మియున్నాను నన్నురక్షించవలయుననియును, 'వాడినేన్ వాడి, వరుంద్దినేన్ మనత్తాల్, పెరున్దుయరిదుమ్మైయిల్ పిఱన్దు। కూడినేన్ కూడి యిళైయవర్, దమ్మోడవర్ దరుమ్ కలవియేకరుది×××××' యని తిరుమంగైయాళ్వార్లు జెప్పినట్లు 'భగవత్తత్వమొకటియున్నదని తెలియక విషయాదులయందుబడి కృశించితిని గడచినకాలము వ్యర్థముగాపోయినదని విలపించి, 'తందతాయునీ, యన్నైయిర్ తుణయునీ । శంజలమడఃఅరుళ్వంద, దేశికవడివునీ, యునయలాన్ । మస్తొరుతుణైకాణేన్××××' యని తాయిమానుస్వాములవారు జెప్పినట్లు నానావిధములుగ బ్రార్థించెను. అట్లు ఆ బ్రాహ్మణునికి అట్టి వృద్ధాప్యమునందుగూడ స్త్రీ విషయాదులయందు ఆశవదలక, పరమభాగవత శిఖామణియైన త్యాగరాజుగారు చెప్పినట్లు ''తప్పి బ్రతికి పోవతరమా- రామ, కలిలో। ముప్పనవిషయతటాకమున, మునుగక దృఢమానసై॥ తప్పి బ్రతికి పోవతరమా×××××'' రాక్షసరాజైన రావణుడును, కురువంశపురాజైన దుర్యోధనుడును, రారాజైన చంద్రుడును, దేవరాజయిన యింద్రుడును, అట్టివారుగూడ తప్పించుకొ

నలేకవిషయాదులయందు ఆశయును దానిచే మోసపోయిచెడిపోయిరిగాన తప్పిబ్రతికిపోవతరమాయని చెప్పిరి. అట్లు తప్పినవారిలో యొకరైన మహానుభావుడైన వేదాంత దేశికాచార్యులవలె, అనగా, పూర్వము విజయనగపు రాజు తన రాజ్యమునకు రమ్మని ప్రార్థించగా,

శ్లో॥ క్షోణీకోణ శతాంశపాలనకళా దుర్వార గర్వానల।
క్షుభ్యత్ క్షుద్రనరేంద్ర చాటురచనా ధన్యాన్ నమన్యామహే।
దేవం సేవితుమేవ నిశ్చినుమహే యోऽసౌ దయాళుః పురా।
ధానాముష్టిముచే కుచేలమునయే దత్తేస్మవిత్తేశతాం॥

యని చెప్పినట్లు, అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండము నేలుచున్న ప్రభువును (భగవంతుని) ఆశ్రయించియున్న నేను, ప్రపంచమునందలి, భూప్రదేశములోని, యొక ఖండమునందున్న, యొక దేశములోని, యొక చిన్న రాజ్యమునకు రాజైననీతో నాకు ప్రయోజనములేదని, భూద్రవ్య వస్త్రాభరణాది రాజసన్మానములయం దేమాత్రమును ఆశలేక దృఢమైన మనస్సు గలిగి దేశికాచార్యులుబదులు చెప్పి పంపెనని తాత్పర్యము. అట్టి దృఢమయినమనస్సు గలిగి ఆశయనుదానిని విడిచిపెట్టినగదా, రామచంద్రుడు చెప్పినట్లు సమస్తదుఃఖములును వీడిపోవును. 'భగవత్ తత్వవిజ్ఞానం, ముక్తిసంజస్యజాయతే' యనినట్లు ఆశనువదలిన పిమ్మటగదా, భగవద్విషయమునందు మనస్సులయించును, అట్లులయించినగదా 'భిద్యతేహృదయగ్రంధిశ్ఛిద్యన్తేసర్వసంశయాః। క్షీయంతే చాస్యకర్మాణి, దృష్టయేదాత్మనీశ్వరే॥' యను భాగవతప్రమాణరీతిగ ఆత్మస్వరూపదర్శనముగలిగి, మనోబంధము వదలి అన్ని సంశయములును కర్మములును బాత్తిగ నశించిపోయి సదానందసుఖ సామ్రాజ్యమును జెందుదురు.

అట్టి యానందము లభించుట కెన్నియో విఘ్నములు గలుగ వచ్చును, మహానుభావులైన రామలింగస్వాములవారు చెప్పినటుల,

"కళకళమర, పోదు, నటవం, నాక్ కందుకొండ తరుణం, కడచ్చిదియేక్, వుప్పుం, పూత్తు, కాయిత్తవోరుకాయిదాక్, విళకళమర, పల్లుత్తిదుమో, వెంబి వుదిందిదుమో, వెంబాదు, పళ్లికిలనుం, యక్కరిత్తిల్లఘుపదుమో, కొళకళరుదుమలమాన్మై, కొరంగుకవిందిదుమో, కొరంగుకవిరాజనదు, కురిప్పిల్లఘుప్పదుమో, వాళకళమరవణ్ణువెనో, డొడ్డైవుకళకొళళ్లుమో, శోదతిరువుళమధువో, అరిందిలమే॥"

అనగా.— వారలోని ఆనందము, యిప్పుడే భూమిగుండు విత్తినవిత్తనములో మూసికొని యున్న సత్తువ లేకున్నది. యెప్పుడు మొలకయై పుష్పించి, ఫలితమగునో తెలియదు, ఫలితమైనను, మా యాత్రుడని నాశ బడకుండుట, పడకుండినను, దృష్టిగోచరమగుట, అయినను, చేతికందుట, చేతికందినను, నోటికందుట, నోటికందినను, కంఠము దాటుట, దాటినను, కడుపునిండుట యేమినిజము.— గాన పరబ్రహ్మానందామృత పానముచేయుట కన్ని విఘాతములును అంతకష్టములు వున్నగాని తెలియవలయును. మానవుడు వైరాగ్యమను విత్తనమును చేసుకొనుకొని మొదలున్నాము, దానిని మన హృదయమను భూమిని నాటి యోగము కెత్తి పుష్పించి ఫలించి వృక్షముగ నిలచి క్రమముగ తత్తోన్నయున్న ప్రకరణముల గల్గెడి సిద్ధాంత పద వినిచేరి నిరంతరానంద సుఖఫలము ననుభవించుటకు ప్రయత్నపడవలయును. సంసారములయందు ఆశను వదలి వైరాగ్యమును పొందవలయునని సద్గురుపదే యుపదేశించుటవలన యిచ్చట వచ్చియున్న మన మాతా సుత సోదరీల సమానులైన స్త్రీలు ఆయాసపడరాదు. నేను యనుగా ,,సర్వకర్మాణి మనసా, సంన్యస్యాస్తే సుఖం వశీ'' యను భగవద్గీతా వాక్యము ననుసరించి, అనిత్యమైన అన్నిపదార్థముల యందున్ను అనవరత ఆశాపాశములుంచుకొని దుఃఖించుటవలన పాలుగాక మనస్సునందు వదలి తామరాకు నీళ్లు, మన్ను కుమ్మరపురుగు వలె, అంటీ అంటకనుండి సుఖించవలయునని జెప్పుటయే గాని, ఆలుబిడ్డల నలయించి అన్నిటిని వదలి యడవులకు బొమ్మనుటగాదని గ్రహించవలయును.

(ఇట్లని వుపన్యాసాంతమున శ్రీభాగవతస్వాములవారు సభవారిని జూచి పుత్రవాత్సల్య శిష్యజనాభిమాన జీవకారుణ్య గుణపుటాధికారరస మిశ్రితమై అమృతములో ముకు పలుకులతో జెప్పినది అత్యద్భుతమై సభవారి వినయవిధేయానందనముల నాకర్షించినది. ఇట్లు సభవారి విధేయుడగు విలేఖకుడు.)

